

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ ADAYLARININ
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK
TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ
(ERZURUM ÖRNEĞİ)**

Sinan AKDAĞ

**Yüksek Lisans Tezi
İlköğretim Ana Bilim Dalı
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Zekerya AKKUŞ
2014
(Her Hakkı Saklıdır)**

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK
MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ
(ERZURUM ÖRNEĞİ)

(A Research Concerning The Attitudes Of Prospective Social Sciences
Teachers Towards The Profession Of Teaching With Regard To Different
Variables
(Erzurum Sample))

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sinan AKDAĞ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Zekerya AKKUŞ

ERZURUM

Şubat, 2014

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd. Doç. Dr. Zekerya AKKUŞ danışmanlığında, Sinan AKDAĞ tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışma 28/03/2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Serhat ZAMAN

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Zekerya AKKUŞ

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Selçuk ILGAZ

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.. / .. / ..

09 Nisan 2014

Prof. Dr. H. Ahmet KIRKKILIÇ
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

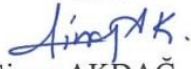
Yüksek Lisans/Doktora Tezi olarak sunduğum “SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ (ERZURUM ÖRNEĞİ)” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☒ Tezimin 3.. yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

09. / 4. / 2014

İmza

Sinan AKDAĞ

ÖNSÖZ

Nitelikli öğretmen yetiştirmek ve programların başarısını arttırmak için aday öğretmenlerin mesleğe ilişkin tutumlarının belirlenmesi, olumsuz tutumların olumlu yönde değiştirilmesi son derece önemlidir. Bu nedenle öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının belirlenmesi ve daha öğretmenlik mesleğine başlamadan önce öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirmesi amacıyla öğrenme yaşantılarının arttırılması, programların geliştirilmesi ve iyileştirilmesi yönündeki çalışmalara katkı getireceği düşüncesiyle bu çalışma yapılmıştır. Araştırma; giriş, kuramsal çerçeve ile ilgili araştırmalar, yöntem, bulgular ve yorumlar, sonuç ve öneriler olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır.

Bu çalışmanın her aşamasında benden yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Zekerya AKKUŞ'a ve tutum ölçeklerinin uygulanmasında maddi ve manevi yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşlarım Muhammet KURT ve Ahmet Tevfik KARAYURT'a ve tüm bölüm hocalarıma teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Erzurum 2014

Sinan AKDAĞ

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRTEMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Sinan AKDAĞ

2014, 79 sayfa

Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan adayların bazı değişkenler açısından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ele alınmıştır. Araştırmanın amacı; Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını cinsiyet, mezun olunan lise türü, anne – baba eğitim düzeyi, sınıf düzeyi, öğretmenlik mesleğini seçme nedeni, ailede öğretmen bulunup bulunmaması ve aile gelir düzeyi gibi değişkenler açısından tespit etmektir. Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Atatürk Üniversitesi KKEF Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan toplam 800 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini de bu evrenden random yolla her sınıf düzeyinden seçilmiş 300 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma genel tarama modelinde betimsel bir nitelik taşımaktadır. Çalışmada 175 erkek, 125 kız öğretmen adayına Özgür (1994) tarafından geliştirilen ve otuz üç maddeden oluşan tutum ölçeği ve kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Elde edilen bilgiler SPSS 18.00 istatistik paket programına girilerek şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre kızlar lehine daha yüksek çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları sınıf düzeyi, en son mezun olunan okul türü, ailede öğretmenlik mesleğini yapan birinin bulunup bulunmaması durumu ve anne-baba eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmamıştır. Öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenine göre “Öğretmenlik Mesleğini Çok Seviyorum” yanıtını veren öğretmen adaylarının tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Meslek, Öğretmenlik Mesleği, Tutum

ABSTRACT

MASTER THESIS

SOCIAL STUDIES TEACHER CANDIDATES TO THE PROFESSION OF TEACHING-ORIENTED ATTITUDES IN TERMS OF EXAMINATION OF SOME VARIABLES

Sinan AKDAĞ

2014, 79 Pages

In this research, KKEF Social Sciences in the Department of Social Studies Teacher candidates who are studying some of the variables in terms of attitudes towards the teaching profession are discussed. In general screening model is of a descriptive nature of the research. In general screening model is of a descriptive nature of the research. In the study, 175 male, 125 female teachers to (Özgür, 1994) and developed by thirty-three items of the attitude scale was administered and a personal information form. 18:00 SPSS statistical software package to information obtained by entering the following conclusions were reached.

Social studies teachers' attitudes towards their profession according to gender in favor of girls was higher. Social studies teacher candidates' professional attitude towards grade level, most recently graduated school type, family teaching profession that the presence of a status, parental education level and family income level between the variables significant differences were observed. Social studies teacher candidates, the reason for choosing the teaching profession "I love the teaching profession" is more of the candidates that the answer has emerged.

Key Word: Profession, Teaching Profession, Attitude

KISALTMALAR DİZİNİ

ÖSYM : Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

YÖK : Yüksek Öğretim Kurumu

KKEF : Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI	I
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	V
KISALTMALAR DİZİNİ.....	VI
TABLolar DİZİNİ	IX

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç	3
1.3. Alt Problemler.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Varsayımlar	5
1.6. Sınırlılıklar	5
1.7. Tanımlar	5
1.7.1. İş	5
1.7.2. Meslekleşme	6
1.7.3. Öğretmenlik Mesleği	6
1.7.4. Öğretmen	6
1.7.5. Eğitim	6
1.7.6. Tutum.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. Çalışılan Konu İle İlgili Kuramsal Çerçeve.....	8
2.1.1. Öğretmenlik Mesleği	8
2.1.2. Ülkemizde Öğretmenlik Mesleğinin Tarihi Gelişimi	10
2.1.3. Öğretmenlik Mesleğinin Önemi	13

2.1.4. Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Nitelikler	14
2.1.5. Öğretmenin Rollerini	19
2.1.6. Tutumun Tanımı	23
2.1.7. Tutumu Oluşturan Temel Öğeler.....	25
2.1.8. Tutumların Özellikleri	28
2.1.9. Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum	29
2.2. İlgili Araştırmalar.....	31
2.2.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar	31
2.2.2. Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	36
3.1. Araştırmanın Modeli	36
3.2. Evren Ve Örneklem	36
3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması	37
3.4. Verilerin Analizi	37

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR	39
4.1. Öğretmen Adaylarının Demografik Özellikleri ile İlgili Bulgular	39
4.2. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Maddelerine Verdikleri Yanıtlar	42
4.3. Öğretmen Adaylarının Demografik Özelliklerine Göre Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İlgili Bulgular.....	52

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	55
KAYNAKÇA.....	58
EKLER.....	66
EK 1. Tutum Ölçeği.....	66
EK 2. Kişisel Bilgi Formu	68
ÖZGEÇMİŞ	69

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Demografik Özellikleri	39
Tablo 4.2. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Maddelerine Verdikleri Yanıtlar	42
Tablo 4.3. Öğretmen Adaylarının Demografik Özelliklerine Göre Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları	53

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Tarihi süreç içerisinde insanoğlu elde ettiği deneyim ve kazanımlarını gelecek nesillere aktarmanın, diğer bir deyişle öğretme-öğrenme yollarının farklı formlarını kullanmıştır. Bu öğretme-öğrenme etkinlikleri, toplumların yapısı ve bu yapı içerisindeki ögeler, yaşam biçimleri, üretim ve tüketim etkinlikleri, özellikle ekonomik faaliyetleri paralelinde çevrilerek günümüze kadar gelmiştir. Modern dünyada genç nesillerin eğitilmesi işi büyük oranda eğitim kurumlarına devredilmiştir.

Geçmişte bireylerin bu ihtiyaçlarını, etkileşime girdikleri doğal eğitimciler ya da öğretmenler karşılarlarken günümüzde bu görev her biri alanında uzman olan öğretmenlere bırakılmıştır. Eğitim tarihine bakıldığında öğretme-öğrenme etkinliklerinin, amaçlara ulaşmak için kullanılan araç gereçlerin, eğitimin verildiği fiziki çevrenin, kullanılan yöntem, teknik ve stratejilerin, eğitim anlayış ve yaklaşımların birbirinin yerini aldığı görülebilir. Ancak öğretmenin yerini tutacak herhangi bir araç henüz geliştirilememiştir.

Öğretmenlik mesleği, çok eski bir uğraşı olmasına karşın bir meslek olarak kabul görmesi oldukça yenidir. Günümüzde bile birçok kişi belli konuda bilgi ve beceriye sahip olan kişilerin öğretmen olabileceğine inanmaktadır. Oysa eğitimin bir bilim olarak ortaya çıkması ve gelişmesiyle birlikte öğretmenlik meslek bilgisi önem kazanmaya başlamış ve öğretmenlik için bireylerin, özel ilgi ve becerilere sahip olması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Erden, 1998).

Dünyadaki bilimsel ve teknolojik ilerlemeler, eğitilen kesime öğrenmeyi kolaylaştırıcı imkanlar sunmakla birlikte, öğretmen ögesi eğitim-öğretimde yeri doldurulamayan birinci öge olma özelliğini her zaman sürdürmüştür. Çağın getirdiği tüm imkanlar ancak öğretmenlerin canlı kişilikleri ile umulan katkıyı sağlamakta ve

yararlı olmaktadır. Bu noktada öğretmenin kişiliği, mesleki yeterliği ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu büyük önem taşımaktadır (Alım ve Bekdemir, 2006).

Kavcar (1999)'a göre bir eğitim sisteminin en önemli ögesi öğretmendir ve hiçbir eğitim modeli o modeli işletecek personelin niteliğinin üzerinde hizmet üretemez. Bir okul ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir. Sabırlı, özverili ve öğretimdeki engeller karşısında ısrarcı olmayı gerektiren öğretmenlik mesleğinde başarılı olmak için bu mesleği severek ve isteyerek yapmak çok önemlidir. Bu durum öğretmenlerin mesleklerine karşı taşıdıkları olumlu tutumla yakından ilişkilidir.

Bireyin başarılı bir öğretmen olabilmesi için, hem iyi bir konu alanı bilgisine hem de öğretmenlik formasyonu bilgisine sahip olması ve öğretmeye güdülenmesi, öğretmenliğe gönül vermesi gerekmektedir. Kazanılan bu özelliklerin de deneyimle güçlendirilmesi başarılı bir öğretmenlik için önemli görülmektedir. Bireyin bir işi yaparken yaptığı işle ilgili tutumunun sonucu etkileyebileceği ve mesleğini sevmeyen birinin o meslekte başarılı olamayacağı yadsınamaz (Senemoğlu, 2001).

Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları, mesleki davranışlarının en güçlü belirleyicilerinden birisi olması nedeniyle onların mesleği algılayış biçimini yansıtır. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencilik yıllarındaki öğrenme yaşantıları, kendi meslek anlayışlarına temel teşkil etmektedir ve bu yaşantıların mesleğe karşı olumlu tutumlar kazandıracak şekilde düzenlenmesi gerekir (Alım ve Bekdemir, 2006).

Öğretmen adayları mesleklerine yönelik olumlu tutumlara sahip olarak yetiştirilebilirlerse, öğretmen olduklarında öğrencilere karşı daha olumlu davranışlar sergilerler, araştırmacı olurlar, yaratıcı düşünür ve yenilikleri öğrenme ortamına kolayca aktarırlar. Olumlu tutumları el-yüz hareketlerine yansır ve öğrencileri daha kolay motive ederler, öğrencilere içten ve samimi davranırlar, katı kuralcı olmazlar, zamanlarını etkili kullanırlar, mesleklerini severek yaparlar, zevk alırlar, öğretmenin görev, sorumluluk ve rollerini daha iyi bir şekilde üstlenebilirler (Çeliköz ve Çetin, 2004).

Öğretmen yetiştirme alanında başlatılan yeniden yapılanma çalışmaları ve araştırmalar sayesinde, gelişmiş ülkelerde bu alanda ilerlemeler kaydedilmiş, öğretmen eğitime yeni bakış açıları getirilmiştir. Bu bakış açıları çerçevesinde yapılan

çalışmalarda öğretmenlerin yanı sıra öğretmen adayları ile de çalışmalar yapılmasının önemine dikkat çekilmektedir (Çakmak, 1999).

Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini seçmelerindeki etkenlerin neler olduğunun saptanması önemlidir; çünkü meslek seçimindeki faktörler bireyin o meslekteki verimini ve doyumunu yansıtacaktır. Öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine karşı tutumları, öğretmenlik mesleğinin adaylarca nasıl algılandığının bir göstergesidir.

Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmalar, nitelikli öğretmen yetiştirme ile ilgili eğitim politikalarının oluşturulmasına katkıda bulunabilecektir. Bu nedenle bu tür araştırmaların yapılmasına gereksinim duyulmaktadır. Dolayısıyla Sosyal Bilgiler öğretmenliğinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının belirlenmesinin öğretmen yetiştirmeye önemli katkılar sağlayabileceği düşüncesi böyle bir araştırma probleminin temelini oluşturmuştur.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı; Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını cinsiyet, mezun olunan lise türü, anne – baba eğitim düzeyi, sınıf, öğretmenlik mesleğini seçme nedeni, ailede öğretmen bulunup bulunmaması ve aile aylık gelir düzeyi gibi değişkenler açısından tespit etmektir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek tutumlarının, kişisel değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı bu araştırmanın problemidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların yanıtları bulunmaya çalışılmıştır.

1.3. Alt Problemler

Bu araştırmanın amacına ait olan alt problemler aşağıda verilmiştir.

1. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları mezun oldukları lise türüne göre farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ailede öğretmen olup olmama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

4. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları anne-baba eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?

5. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ailenin gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

6. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

7. Öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları öğretmenlik mesleğini tercih etme sebeplerine göre farklılaşmakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nın genel amaçlarından biri öğretmen adaylarının genel kültür, özel alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi yönünden nitelikli bir biçimde hazırlanmasının yanında mesleklerine karşı istekli, özverili ve olumlu tutumlara sahip öğretmenler olarak yetiştirmektir.

Öğretmen adaylarının iyi bir şekilde yetiştirilmesi onların tutumlarının ve eğitimlerinin niteliğini artıracaktır. Öğretmenlerin eğitsel yönleri kişilikleri ile yakından ilgilidir. Öğretmenin öğrencilerini en çok etkileyen kişilik özelliklerinden biri tutumlarıdır. Bu nedenle öğretmen adaylarının bilgi, beceri ve yeteneklerinin yanında onları mesleklerine karşı olumlu tutumlarının da geliştirilmesi gerekir (Güdek, 2007).

Bireyin bir mesleğe ilişkin tutumu o meslekteki başarısını ve doyumunu etkilemektedir. Söz konusu meslek, öğretmenlik olduğunda ise tutum konusunun önemi daha da artmaktadır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının tespit edilmesi, olumsuz tutumların kaynağının belirlenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması amacıyla yapılan çalışmaların alana katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Problem durumu, amaçları ve araştırmanın önemi incelendiğinde bu araştırmadan elde edilen sonuçların:

1. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını genel olarak ortaya koyabileceği,

2. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine ilişkin faktörleri ortaya koyabileceği,

3. Konuyla ilgili mevcut bilgilere yeni bilgiler katabileceği,
4. Araştırmacılara yeni araştırma problemleri sunabileceği umulmaktadır.

1.5. Varsayımlar

Araştırma ile ilgili aşağıdaki sayıtlılardan hareket edilmiştir.

1. Araştırmada kullanılan öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin araştırmanın amacına hizmet edebilecek nitelikte olduğu,
2. Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik katsayılarının yeterli olduğu,
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin evreni yeteri kadar temsil ettiği,
4. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği tutum ölçeğindeki sorulara samimi ve içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Öğretmenlik mesleği tutum ölçeği ile,
2. 2013-2014 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalında öğrenim gören toplam 300 öğretmen adayı ile,
3. Ulaşılan yerli ve yabancı kaynaklar ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

1.7.1. İş

Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma, bir mal veya hizmet üretmek için harcanan emek, geçim sağlamak için herhangi bir alanda yapılan çalışma, meslek; birinden istenen hizmet ve ona verilen göreve denilmektedir. Her insan başkaları ile ilişki kurmakta ve iş yapmaktadır. İnsan toplum içinde yaşamaktadır. İnsanın toplumda tek başına yapabileceği iş çok azdır. İnsan hemen hemen her işini başkalarıyla yapmaktadır.

Bir işi olan kişi, işini icra ederken yaşamını sağlar ayrıca gelir elde eder, işi ile ilgili olarak bir gruba ait olur. Sosyal statüsünü yükseltir. Toplum içinde yaşayabilecek ihtiyaçlarını karşılayabilecek hale gelir (Erden, 1998).

1.7.2. Meslekleşme

Belirli bir alanda farklı bir bilgi beceriye, toplumsal statüye sahip olmayı, toplumca onaylanmayı gerektirir. Öğretmenliğin meslekleşmesi belirli koşulların sağlanması belirli ölçütlerin oluşması ve koşulların ölçütlere uygun hale gelmesiyle olanaklı olmuştur (Celep ve Kıran, 2005).

Meslekleşme yüksek eğitim gerektiren birçok mesleğin ortaya çıkması ve sayılarının artışı sonucu olmuştur. Mesleklikleşmenin gerçekleşebilmesi için, uzmanlık bilgisi ve örgün eğitimden geçme, giriş denetimin, meslek etiği, çalışma özgürlüğü, meslek kuruluşları, hizmet koşulları, toplumca meslek olarak tanınması gerekmektedir. (Tezcan, 2006).

1.7.3. Öğretmenlik Mesleği

Devletin eğitim-öğretim ve bunla ilgili yöntem ve görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir (MEB, 1739 Sayılı Temel Kanunu).

1.7.4. Öğretmen

Öğrencilerin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği genel kültür, mesleki formasyonu veya alan bilgisini öğretmek bu öğrencilere belli bilgi, beceri ve davranışları kazandırmaktan sorumlu kadrolu elemandır (Küçükahmet, 1976).

Resmi veya özel bir eğitim kurumlarda çocukların veya gençlerin öğrenme yaşantılarına rehberlik etmek veya yön vermekle görevlendirilmiş ve bu amaçla yetiştirilmiş elemandır (Duman, 1991).

1.7.5. Eğitim

Eğitim, değişik şekillerde tanımlanmıştır. İdealistler eğitimi Tanrı'ya ulaştırma süreci için yapılan etkinlikler, natüralistler kişinin doğal olgunlaşmasını artırma ve onun

bu özelliğini göstermesini sağlama işi, realistler insanı toplumun temel değerlerine göre yetiştirme süreci olarak ele almışlardır. Marksistler eğitimi iki şekilde tanımlamışlardır. Çelişkiyi en aza indirip üretimde bulunma süreci ve insanı çok yönlü eğitme, doğayı denetleyerek onu değiştirme ve üretimde bulunacak biçimde yetiştirme süreci olarak tanımlamışlardır (Celep ve Kıran, 2005).

1.7.6. Tutum

Bir duruma, insana, eşyaya karşı belli bir tarzda tepki göstermeye hazır olma durumudur. Tutum belirli bir obje konusunda bireylerde mevcut olan ve bilişsel, duygusal, davranışsal yönler taşıyan gizli eğilimleri ifade eder (Bilgin, 1995).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde konu ile ilgili literatür taraması yapılmış ve öğretmen, öğretmenlik mesleği, tutum, tutum öğeleri ve tutumun özellikleri üzerinde durulmuştur.

2.1. Çalışılan Konu İle İlgili Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Öğretmenlik Mesleği

Öğretmenlik mesleği, insanlık tarihiyle beraber var olan bir meslektir. Bu meslek insan yetiştirme sanatı olduğu için kendiliğinden bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır. Öğretmenlik sadece ekonomik kazanç elde etmek için yapılan bir meslek değil aynı zamanda insan yetiştirme, insan kazanma ve fedakârlık mesleğidir (Çelikkaya, 1999).

Öğretmenliğin tarihi eskiye dayanmasına rağmen bir meslek olarak kabul edilmesi oldukça yenidir. Günümüzde bile hala birçok insan belli bir konuda bilgi sahibi olan kişilerin öğretmen olabileceğine inanmaktadır. Hâlbuki bu mesleğin önemi, eğitimin bir bilim dalı olarak ortaya çıkmasıyla anlaşılmış ve öğretmenlik mesleğini seçen kişilerin özel bilgi ve beceriye sahip olmaları anlaşılmıştır (Erden,2005).

Ülkemizde öğretmenliğin bir meslek olarak kabul edilmesi cumhuriyet döneminde gerçekleşmektedir. 1924 tarihli 439 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanununda “muallimlik, devletin umumi hizmetlerinde talim ve terbiye vazifesin üzerine alan müstakil sınıf ve derecelere ayrılan bir meslektir” diye tanımlanarak öğretmenlik bir meslek haline getirilmiştir (Küçükahmet, Külahoğlu, Çalık, Öksüzoğlu, Korkmaz, ve Topses, 2003)

Günümüzde öğretmenlik, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak görülmektedir. Statü ve saygınlığı ülke ve kültüre göre değişse de geçmişten beri sadece bir kazanç kapısı olarak değil, aynı zamanda kutsal bir meslek olarak

görülmüştür. Öğretmenlik, insan mimarı ve insanın kişiliğini biçimlendiren bir sanatkârlık olarak tanımlanmıştır (Celep ve Kıran, 2005).

Öğretmenlik mesleği pek çok kişi tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Öğretmenlik mesleği, eğitim sektörü ile ilgili olan ekonomik, kültürel, sosyal alanlarda uzmanlık bilgisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyonu gerektiren profesyonel bir hizmet alanıdır (Hacı oğlu ve Alkan,1997).

Ayrıca, “Öğretmenlik soyut içerikli, genç ve kalabalık gruplarla çalışmayı gerektiren, profesyonel desteğin az, yalnızlığın daha fazla olduğu, yoğun tempolu, sanat boyutu da olan düşük gelirli bir meslektir” (Sönmez, 2004).

1973 tarihli 1739 sayılı Milli eğitim temel kanununa göre ise “Öğretmenlik, devletin eğitim- öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir” ifadesi ile öğretmenliğin diğer meslekler içerisinde farklı bir yeri olduğu vurgulanmıştır (Gülecen, 2008).

Ayrıca öğretmenlik özel alan, meslek ve genel kültür eğitimini içeren kapsamlı bir eğitim- öğretim sürecini gerektiren meslektir (Şişman, 2000).

Öğretmenlik mesleği, yeni nesil için milli bilinç sağlama sanatıdır. Milli bilincin yanı sıra vatanına, milletine faydalı insanlar yetiştirmek öğretmenlik mesleğinin en önemli yanıdır (Tekışık, 1986). Bu nedenle öğretmenlik mesleği insanlarla ilişkiler yönünden diğer mesleklerden farklıdır.

Öğretmenlik sadece okul sınırları içinde bulunan öğrencilerle değil, aynı zamanda okul dışında da birçok farklı insan kesimiyle iç içe olmayı gerektiren bir meslektir. Bu yüzden öğretmenlik diğer meslek dallarından ayrılır (Şişman, 1999).

Öğretmenlik mesleğini tanımlamada izlenecek yaklaşımlardan biri de bu terimi oluşturan alt kavramlardan olan meslek ve öğretmen sözcüklerinin ifade ettiği anlamlardan yola çıkmaktır. Bu açıklamaya göre öğretmen; eğitim sektöründe ve öğretim hizmeti yapan bir iş görendir. Meslek ise sosyal, ekonomi, bilim ve teknolojik boyutları olan bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu bir iş bölümü sonucu ortaya çıkmış bir uğraştır. Bu uğraş aynı zamanda alanla ilgili özel bir formasyonu gerektirmektedir. Bu alt kavramların ifade ettiği anlamların yola çıkarak öğretmenlik mesleğine genel bir tanım getirmek mümkündür. Bu açıdan bakınca öğretmenlik

mesleği eğitim sektörü ile ilgili olan sosyal, güvenlik, ekonomik ve teknolojik boyutlara sahip alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyon gerektiren profesyonel statüde bir uğraş alanıdır. Öğretmenlik mesleğinin ilgi alanı insan eğitimi olduğundan bu mesleğin oluşması da insanlık tarihi ile eş zamanlıdır (Hacıoğlu ve Alkan, 1995).

Genel olarak öğretmenlik mesleği, öğretme işiyle uğraşan bireylerce oluşturulmuş bir meslektir. Günümüzde öğretmenlik Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde ya da denetiminde faaliyet gösteren kurumlarda görev yapan eğitimcilerden oluşan kendine özgü potansiyel bir uğraş alanıdır (Keskinkılıç, 2005).

Öğretmenlik mesleği eskiden beri kutsal bir meslek olarak görülmüştür. Öğretmenlik denilince bilgi sahibi, sağlam kişilikli ve örnek bir insan akla gelmiştir. Öğretmenliğin tarihi çok eskilere dayanmasına karşın, bir meslek olarak ortaya çıkması modern okulun doğuşuyla başlamıştır. Eğitimin bir bilim dalı olarak kurumsallaşması çocuğun eğitimiyle ilgilenecek özel uzmanlık ve beceriye sahip insanların yetiştirilmesini zorunlu kılmıştır. Statü ve saygınlığı toplum ve çeşitli kültürlerle göre değişkenlik gösteren öğretmenlik mesleği, günümüzde özel uzmanlık bilgisi ve öğretmenlik meslek becerisi gerektiren bir meslektir. Artık belli bir konuda bilgi sahibi olan insanların öğretmen olabileceği düşüncesi bilim dünyasında kabul edilmektedir (Eskicumalı, 2002).

2.1.2. Ülkemizde Öğretmenlik Mesleğinin Tarihi Gelişimi

Ülkemizde öğretmenlik mesleği yaklaşık bin yıllık bir tarihe sahiptir. Türkiye’de çağdaş anlamda öğretmenlik mesleğinin doğuşunu ve gelişimini bilmek, öğretmen adayları ve öğretmenler için üç nedenle önemlidir. Birincisi, mesleklerin ortaya çıkışını ve tarihsel süreç içerisinde gelişmelerini bilmek onlarda güçlü bir meslek bilinci oluşmasına yardımcı olur. İkincisi, bugünkü eğitim ve öğretmen sorunlarını anlamak için gereklidir. Çünkü geçmişteki birçok girişim olumlu ya da olumsuz biçimde hala etkisini sürdürmektedir. Üçüncüsü, günümüzdeki öğretmen sorunlarının çözümüne ilişkin bazı temel ipuçları geçmişte yaşanan başarılı ya da başarısız deneyimler, tartışmalar ve öneriler içinde bulunulabilir (Akyüz,1997).

Türk eğitim sistemine baktığımızda öğretmenlik görevini üstlenen iki tip insan vardır. Bunlardan biri sıbyan mekteplerinde görev yapan muallimler, diğeri ise medreselerde görev yapan müderrislerdir. Bunların her ikisi de medrese sisteminde yetişiyorlardı (Duman, 1991).

Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin tarihi gelişimine baktığımızda öğretmen yetiştirmeyi üç dönemde inceleyebiliriz. Bunlar: Selçuklu döneminde öğretmen yetiştirme, Osmanlı döneminde öğretmen yetiştirme ve Cumhuriyet döneminde öğretmen yetiştirmedir. Selçuklu döneminde öğretmenlik mesleği hocalık, imamlık, din adamlığı ve müezzinlikle iç içe olan bir meslektir. Bu dönemde öğretmenlik dinsel ağırlıklı bir meslektir. Örgün eğitim kurumlarından sıbyan mekteplerinde öğretmenlik; muallimlik olarak, medreselerde ise müderris olarak adlandırılırdı. Sıbyan okullarında ve medreselerde öğretmenlik mesleğinin orak noktasını din oluşturmaktaydı. Bu dönemde öğretmenlik ayrı bir meslek olarak görülmezdi. Bu yüzden öğretmen yetiştirmek için ayrı bir okul ve program yoktu (www.ogretmenlik-mesleginin-tarihcesi.html).

Selçuklu devlet adamları bilime ve eğitime önem vermiş ve Anadolu’nun fethedilmesi, iskan ve İslamlaştırılması için alp, gazi ve veli insan tipinin yetiştirilmesi için medreseler inşa etmişlerdir. Devletin sınırları genişleyince devlet yöneticileri, din adamları yetiştirme ihtiyacı duyulmuştur. Müslümanların korunması Selçuklu devletinin okullaşmaya önem vermesini gerektirmiş, medreselerin ve kütüphane denilen ilkokulların yaygınlaşmasını sağlamıştır. Selçuklularda örgün eğitim veren en önemli kurum medreselerdir. İlk Türk medresesi 1040 yılında Tuğrul Bey zamanında Nişabur’da kurulmuştur. Medreselerde görev yapan öğretmenler müderris diye adlandırılırdı (Özdemir ve Ergün, 2004).

Osmanlı döneminde öğretmenlik mesleğine ilişkin durum 15. yüzyıl ortalarına kadar Selçuklu dönemi ile hemen hemen aynıydı. İlk olarak Fatih Sultan Mehmet öğretmenlik mesleğini dinsel ağırlıktan kurtarıp çağdaş ve evrensel bir boyuta taşıdı. Eğitimi laikleştirme yolundaki ilk somut adım bu dönemde atıldı (İlter, 2009).

Osmanlı devleti 19.yüzyıla kadar öğretmen yetiştirmek için ayrı bir eğitim kurumu açma gereği duymamıştır. Medrese eğitime dayalı bir eğitim sistemine sahip olan Osmanlı devleti öğretmen ihtiyacını medreseden mezun olan kişilerle gidermiştir.

Ancak 1838 yılında askeri okullarda öğrenci yetiştirmek amacıyla kurulan rüştiyelerin açılmasıyla öğretmen ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyacın giderilmesi için devlet çeşitli arayışlara yönelmiştir. Çağdaş anlamda öğretmenlik mesleği Tanzimat döneminde ortaya çıkmıştır. İlk öğretmen okulu (Darülmuallim) 16 Mart 1848’de İstanbul’da açılmıştır (Özdemir, 2004). Bu okulda yalnızca erkek öğretmen yetiştiriliyordu. Daha sonra Darülmuallimat adıyla açılan kız öğretmen okulunda kız öğretmen de yetiştirilmeye başlandı (Koçer, 1991).

1869’da ilk kez yasalaştırılan öğretmenlik mesleği için bir tüzük oluşturuldu ve öğretmenlik mesleği ve eğitim programları ile ilgili ayrıntılı açıklamalar getirildi. Böylece öğretmenlik mesleği yeni bir ihtisas alanı olarak görülmeye başlandı (Başaran, 2006).

1924-1925 yılından itibaren Darülmuallim’in adı Muallim mektebi olarak düzenlenmiştir (Keskinkılıç, 2005). Türkiye’de Osmanlı geleneği ve devletçi yapısından ötürü cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmenlik mesleği, saygı duyulan meslekler arasına girmektedir. Bu dönemde öğretmenlerin gelirleri ve eğitim seviyeleri toplumdaki diğer kesimlerden daha yüksek olduğu için öğretmenlik daha çekici bir meslek haline gelmiştir (Erden, 1998).

Eğitimin her alanında olduğu gibi öğretmen yetiştirmeye de cumhuriyetin ilanıyla birlikte büyük önem verilmiştir. Başta Atatürk olmak üzere birçok devlet adamı öğretmen yetiştirme konusuna büyük önem vermiş, eğitimcilere ve eğitim yöneticilerine destek olmaya çalışmışlardır (Kavcar,2002).

Cumhuriyetin ilanıyla hız kazanan eğitim öğretim faaliyetlerinin temelini çağdaş ve laik bir eğitim sistemi kurmak teşkil ediyordu. Amaç halkı eğitmek ve cumhuriyeti yaşatacak yeni nesiller yetiştirmektir. Böylece bu amaca hizmet etmek için öğretmenlik problemi ele alındı ve bu meslek ile ilgili çeşitli çalışmalara başlandı (Duman, 1991).

1925 yılından itibaren Darulmualliminin adı Muallim mektebi olarak değiştirilmiş ve 1935’lerden sonra öğretmen okulu düzenlenmiştir. Cumhuriyet yönetimi, öğretmenlik mesleğini yasal çerçeveye oturtmak için 13 Mart 1924 tarihinde Orta tedrisat kanununda “Muallimlik devletin umumi hizmetlerinden talim ve terbiye vazifesini üzerine alan müstakil sınıf ve derecelerine giren bir meslektir” şeklinde tanımlanmıştır (Keskinkılıç, 2005).

Cumhuriyet döneminde Darulmuallim'in devamı olan Muallim mektepleri öğretmen yetiştirmede nitelik ve nicelik yönünden yetersiz kalmaktaydı. Bunun üzerine köy öğretmen okulları kuruldu. Daha sonra eğitim kursları ve köy enstitüleri açıldı. Cumhuriyet döneminde 1891'de kurulan Darulmuallim-i Aliye yeniden düzenlemeye alınmıştır. Bu okullar 1978'de tamamen kapatıldı. Aynı yıl üç yıllık eğitim enstitüleri dört yıla çıkartılarak yüksek öğretmen okullarına dönüştürüldü. Bu kurumlarda 1982'de üniversitelere bağlanarak eğitim fakülteleri haline getirildi (Hesapçıoğlu, 2005).

2.1.3. Öğretmenlik Mesleğinin Önemi

Öğretmenlik geçmişi insanlık tarihi kadar eski olan bir meslektir. Çünkü öğretmenlik mesleği toplumsal hayatın bir ürünüdür. Öğretmen, içinde yaşamış olduğu toplumun değerlerini gelecek kuşaklara aktaran ve aynı zamanda toplumun gelişmesini ve ilerlemesini, çağdaşlaşmasını sağlayan önemli bir güçtür. Atatürk'ün de “Öğretmenler yeni nesil sizin eseriniz olacaktır” sözü öğretmenlerin bir toplumda ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlik mesleği, temel ve geniş kapsamlı bir meslektir. Çeşitli meslekteki insanların yetiştirilmesinde önemli rol oynayan öğretmenler, bireyleri geleceğe hazırlamada, toplumun menfaati için nitelikli insan yetiştirmede, bireylerin topluma uyum sağlamasını kolaylaştırmada, barış ve huzurun sağlanmasında da önemli roller üstlenmektedir (Çermik, ve Şahin, 2010).

Bir toplumun geleceğinin asıl mimarları öğretmenlerdir. Toplumun çeşitli kesimlerinde hizmet veren mühendis, doktor, polis gibi mesleklere insan yetiştirmek öğretmenlerin görevidir. Ülkelerin kaderlerinde öğretmenler önemli roller oynamaktadır. Eğitim sisteminin en temel ögesi olan öğretmenler bir ülkenin kalkınmasında, toplumdaki huzur ve refahın sağlanmasında, insanların topluma uyum sağlamasını kolaylaştırmada, toplumun kültür ve değerlerini gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli rol oynamaktadır (Özden, 1999). Kısaca öğretmenlik insan kişiliğini oluşturan bir sanatkarlıktır (Şişman, 1999).

Öğretmenlik, bir milletin geleceğini oluşturan bireyleri yetiştiren önemli mesleklerden biridir (Üstün, Erkan ve Akman, 2002). Birinci sınıf eğitim sistemi ve nitelikli öğretmenlerin olmadığı bir ülkede mükemmellik olmaz. Fiziksel çevre yeniden

düzeltiler, programlar düzeltiler, daha fazla araç- gereç alınabilir, fakat nitelikli öğretmenler olmadan toplumda beklenen değişimler ve gelişmeler istenilen düzeyde gerçekleşemez. Henry Werd'in "Öğretmenler sonsuzluğu etkiler; bu etkilerinin nerede son bulacağını da asla bilemezler" ifadesi öğretmenlerin önemini daha iyi anlatmaktadır (Yalın ve Özdemir, 1998).

İnsanoğlu doğduğunda çok zayıf, çaresiz ve bilgisiz olması öğretmenlik mesleğini insanlar için vazgeçilmez bir meslek yapmaktadır. İnsanlar arasındaki bilgi ve tecrübe akışını sağlayan temel iletişim modelinin sözlü iletişim olması öğretmenlik mesleğinin insanlık tarihiyle meydana geldiğini göstermektedir. Çünkü insan davranışlarının büyük kısmı öğrenilmiş tutum ve davranışlardır. Öğreticilerin olmaması durumunda bu tutum ve davranışların öğrenilmesi olanaksızdır. Öğretmenlik mesleğinin önemi; kutsal kitaplarda, peygamberlerin ve filozofların sözlerinde yer alan pek çok övücü ifadelerden anlaşılmaktadır. Çoğu zaman peygamberlerin; din adamlarının ve devlet adamlarının öğretmen olmak istemeleri bu mesleğin ne kadar önemli olduğunu daha açık bir şekilde ifade etmektedir (Ergün, 1999).

Ülkelerin kaderlerinde önemli roller oynayan öğretmenler aynı zamanda bir ülkenin geleceğinin mimarlarıdır (Küçükahmet, 2002).

Kâinata her tepki, uyarıcının gücüne ve niteliğine bağlı olup onunla şekillenir. Etki altında kalan nesne bazen güzelleşir, mükemmelleşir; bazen de çirkinleşir hatta yok olur. İyi bir insan, iyi bir yurttaş ve iyi bir meslek sahibi olmak, ancak bireyin kendisine verilen eğitimin niteliğine bağlıdır. Böylece eğitim kurumlarında eğitim ve öğretim görevini yerine getiren öğretmenler, toplumda yaşayan insanlar için büyük önem arz etmektedirler (Ataunal, 2000).

Atalarımızın altın bilezik olarak nitelendirdiği öğretmenlik mesleği bir eğitim sisteminin en temel ögesidir. Bir eğitim sisteminin başarısı temelde o sistemi işletecek öğretmenin niteliklerine bağlıdır. "Öğretmenlik bir milletin ve ülkenin geleceğini hazırlama sorumluluğu taşıyan bir meslektir" (Kılıç, 2003).

2.1.4. Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Nitelikler

Her toplum kendine özgü bir eğitim sistemi oluşturmaktadır. Eğitimin, toplumu oluşturan bireylere karşı çok önemli bir görevi vardır. Çünkü insan ögesinin en çok

önem taşıdığı alan eğitimidir. Eğitim sisteminin gelişmesi de gelişmişlik düzeyiyle yakından ilişkilidir. Öğretmenler nitelikli oldukları takdirde bir ülkenin geleceğinin teminatını da büyük ölçüde vermiş olacaklardır. Etkili, nitelikli ve verimli bir eğitim için nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi şarttır. Öğretmenlik mesleğinin ülke kalkınmasındaki rolü günümüzde bütün toplumlar tarafından bilinmekte ve bu mesleği yürüten profesyonellerin, mesleğin gereklerini yerine getirişleri ile ilgili düzenlemeler Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan beri üzerinde hep durulan ve tartışılan bir konu olmuştur (Davran, 2006).

İyi öğretmenlerde aranan özellikler çağdan çağa, toplumdan topluma farklılık göstermiştir. Ortaçağda rönesans döneminde ya da sanayileşme çağında bir öğretmende aranan nitelikler birbirinden farklıdır ve farklılıklar ülkeler arasında da vardır. Sanayileşme çağından bilgi çağına geçildiği günümüz dünyasında öğretilerde aranacak nitelikler belirlenirken çok dikkatli olunması gerekmektedir. Türkiye bilgi toplumunun ihtiyaçlarına cevap verecek öğretmenlere ihtiyacı olduğunu varsaymıştır (Ergün, 1999).

Öğretmen, bir toplumun geleceğinin mimarı olması açısından büyük sorumluluklara sahiptir. Bunun için öğretmen, birtakım yeterliliklere sahip olmalıdır. Öğretmenliğin genel kültür ve alan bilgisi ile pedagojik formasyon gerektirdiği bilinmekte ve öğretmenlik yapacak bireylerde bilgi, istek, yaratıcılık, ve bazı özel yeteneklerin bulunması gerekmektedir. Artık belli konularda bilgi sahibi olan kişilerin değil de, öğretmenliğin gerektirdiği bazı özelliklere sahip olan kişilerin öğretmen olması gerektiği herkes tarafından kabul edilmektedir (Eskicumalı, 2002).

“Kuşkusuz ki öğretmenlik mesleği için yalnızca iyi bir öğreticilik yeterli değildir. Çünkü iyi bir öğretmen öğreticilik vasfını kişilik özellikleriyle birleştiren kişidir” (Atalay, 2005).

Öğretmen; adil, tarafsız, yaratıcı, duygusal yönden güçlü, çeşitli ilgileri olan, yaratıcı, işbirliği yapabilen, kendine güveni olan, sabırlı, planlı, şakacı, öğrenci problemleriyle ilgilenen, yeni durumlara uyum sağlayabilen, bir kişilik yapısına sahip olmalıdır. Öğretmen planlı, liderlik yeteneği olan, bilgiyi ulaşma ve kullanmayı bilen, özel yaşamı düzenli, öğrenci psikolojisini bilen, insanlık ilişkileri güçlü olan, araştırmacı, motivasyonu yüksek olan, öğretim yöntem ve tekniklerin iyi bilen

yeterliliklere sahip olmalıdır. Sağlıklı, tertipli ve görünüşü iyi, ses ve konuşma şekli çekici olan, içten, samimi, demokratik bir yapıya sahip olmalıdır (Doğan, 2003).

Öğretimde, büyük ölçüde öğretmen niteliğinin ve dolayısıyla kişiliğinin büyük rolü vardır. Öğretmen, öğretim sürecini yönlendiren, öğrenci davranışların düzenleyerek yeni yaşantılar sağlayan ve böylece öğrenmeyi meydana getiren önemli bir öğedir. Bu nedenle öğretmen nitelikleri öğretimi büyük oranda etkilemektedir (Binbaşıoğlu, 1983).

Her mesleğin kendine özgü bilgi, beceri ve teknikleri vardır. Bir mühendisin, avukatın ya da doktorun kendi meslekleriyle ilgili görevlerini yerine getirebilmesi için yeterli bir genel kültüre, bunun yanında geniş bir alan bilgisine de sahip olması gerekir.

Ülkemizde 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunun 43. Maddesinde öğretmenliğin “özel bir ihtisas mesleği” olduğu açıkça belirtildikten sonra, “öğretmenlik mesleğini hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır” denilmektedir. Meslek olarak kabul edilen öğretmenlik için nitelikler ise alan bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültürdür. Bunların yanında öğretmen bu bilgi ve becerileri nasıl ve ne şekilde aktaracağını, dersi nasıl dikkat çekici hale getireceğini de bilmesi gerekir.

Öğretmenin değerleri, tecrübeleri, tutumları kısaca davranışlarının tamamıyla öğrencilerini, toplumu, kendi mesleki geleceğini ve meslektaşlarını etkiler ve onlardan da etkilenererek kişisel ve mesleki varlığını biçimlendirir.

Öğretmen kendini bu oluşum sürecinde samimi bir şekilde değerlendirmeli; amacını, yeterliliklerini, tercihlerini iyi bir öğretmenin ulaşması gereken ölçütler çerçevesinde açıkça belirlemelidir. Değerlendirme sonuçlarına göre bir çıkarımda bulunan öğretmen, mesleki ve kişisel gelişimini bir denge içinde yürütmeye özen göstermelidir. Başarılı bir öğretmen toplumun beklentisine, bireyin gelişimine hizmet edecek, çağdaş, bilgi birikimini iyi kavramış kişidir. Yetiştirdiği bireylerin başarısıyla toplumu geliştiren, yetersizliğiyle toplumun gelişimini engelleyen öğretmen, bir toplumun kalkınmasında önemli bir role sahiptir. Öğretmenin, bu rolü yerine getirebilmesi için aşağıda sıralanan niteliklere sahip olması gerekir (Adıgüzel, 2003; Bilen, 2002).

Her sabah yeni yepyeni bir günle açarız gözlerimizi dünyaya. Bu yeni günün bize sunacaklarıyla bizim ona yapacağımız katkıları önceden bilemeyiz. Her yeni gün farklı şeyler algılar ve onlara tepkide bulunuruz. Nasıl ki her yeni gün yeni oluşumlar

başlatıyorsa öğretmen de öğrencilerle etkileşim içinde olduğu zaman onların kafalarında olmayan değişim ve gelişimin temelini atar. Bu temel öğrenci ve öğretmenlerin etkileşimi ile yükselir ve koca dünyayı değiştirebilecek güç ve yetenek kazanmış bir yetişkin olur kişi. Öğretmen kişiliğinin öğrenci üzerinde etkisi büyüktür. Öğretmen çocuğun yaratıcısı değildir, ancak öğretmen yaratıcının en yakın yardımcısıdır. Çünkü öğretmen bireylerin kişiliklerinin oluşmasında ve gelişmesinde büyük rol oynayan kişidir. Öğretmen, bireylerin iyi alışkanlıklar kazanmasında hal ve hareketliyle büyük etkisi olan kişidir. Bu nedenle öğretmenlerde sevgi, bilgi ve coşku özelliklerinin bulunmasının nedeni önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğretmen; mesleki becerileri kazanmasının yanında çağın gereklerini yerine getiren, iyi alışkanlıkları olan, entelektüel bir insan olmalıdır. Öğretmen öğrencilerle etkileşim içinde olmalı, öğrenmeyi gerektirecek etkinliklerin yanında model olma, öğrenciye rehberlik yapma gibi işlevleri de yüklenmek zorundadır. Yaşam biçimi, ilgileri, zevkleri, giyimi, konuşması, insan ilişkileri vb. özellikleri ile toplumun öğretmen imgesine uygun bir üyesi olmalıdır (Adıgüzel, 2003).

Öğretmenin bazı kişilik özelliklerine de sahip olması gerekmektedir. Bunlar; açık düşüncelik, dürüstlük, güvenilirlik, sevecenlik, insanlar saygı duyma ve değer verme, esneklik ve uyumluluk, problem çözebilme, üretkenlik, eleştiriye açıklık, gelişmeye açıklık. Kısaca öğretmen inançları, değerleri yaşam tarzı ile örnek alınabilecek çağdaş bir insan tipine sahip olmalıdır (Açıköz, 2005).

Bir öğretmenin sahip olması gereken nitelikler pek çok yazar tarafından farklı şekillerde sıralanmıştır.

- Konu alanı ile ilgili bilgi sahibi olma
- Alanına ilişkin temel bilgileri ve bu bilgileri işleme yollarını anlama
- Alanındaki bilgileri sürekli olarak yenileme
- Plan yapma ve ders hazırlığı
- Dersi farklı etkinlikler sunacak şekilde planlama
- Sınıftaki bireylerle iletişim kurma
- Zamanında ve etkili sorular sorma
- Sınıf yönetimi ve öğrencilerle etkileşim

- Sınıfta demokratik ortama oluşturma
- Öğrenci ilerleyişini değerlendirme
- Gerçekçi ve iyi hedefler belirleme
- Ölçme ve değerlendirme yapma
- Ceza ve ödülü uygun kullanma
- Öğrencilerin dikkatini çekme ve güdüleme
- Gelişmeleri takip edebilme
- Uygun ses tonu ile vurgulama
- Kontrollü, tutarlı ve objektif olma
- Okul yönetimiyle ilgili ilke ve işlemleri bilme
- Öğrencilerin kişilik gelişimlerine yardımcı olma
- Bireysel ve grup ihtiyaçlarına karşı duyarlı olma
- Özel durumları sezebilme
- Çevreye ilişkin bilgi sahibi olma
- Duygulara ve fikirlere önem verme
- Zamanı iyi kullanma
- Diğer öğretmenlerle iş ilişkileri kurma
- Okul etkinliklerine katılma
- Velilerle iyi ilişkiler kurma
- Mesleki davranış standartlarına uyma
- Öğrenci ihtiyaçlarının bilicinde olma
- Her bir öğrenciyi tanımaya çalışma
- Sevgi ile öğrenim atmosferi oluşturma
- Dersi anlamlı hale getirme
- Ezber yerine problem çözme ve uygulama becerisi kazandırma
- Öğrencilerin iyi yönlerini keşfetme
- Düzenli yaşama sahip olma
- Öğretmen; okuma, yazma, dinleme, konuşma gibi temel becerileri geliştirmelidir.
- Sağlıklı ve yapıcı bir disiplin anlayışıyla öğrencilerle iletişim kurmalıdır.

- Sosyal değerleri iyi bilmeli, toplumun sorunlarını saptamalı ve toplumla birey arasında uyum sağlamalıdır.
- Planlı denemecilik yoluyla mesleğinde en iyiye, en doğruya ulaşmaya çalışmalıdır.
- İyi bir öğretmen, öğrencilerinde gelecek kaygısının oluşmasını engellemelidir.
- Meslektaşları, öğrenciler, veliler ve yöneticilerle iyi bir iletişim kurar.
- Öğretme yöntemini, kapsamını ve yöntemin öğeleri arasında yer alan teknikleri bilmeli, bunları mesleğine uyarlayabilmelidir.
- Öğretmen, okul ile ailenin işbirliği kurmalarına yardımcı olmalıdır.
- Öğretmen çağdaş olmalıdır.
- Yetiştirmeyi amaçladığı kişilerin nitelikleri konusunda açıklık içinde bulunmalı, bu niteliklere sahip bireyin ilk örneğini kendisi vermelidir
- Türkçeyi iyi kullanabilmeli
- Sağlıklı beden yapısı ve görünümüne sahip olmalı
- Olaylar karşısında soğukkanlılık ve dengeli tutum sergilemeli
- Yeteneklerini enerjik biçimde kullanabilmeli
- Çocukları sevebilmeli
- Başkalarıyla iletişim ve etkileşim becerisine sahip olmalı
- Kendi kendine karar verebilmeli ve özgüvene sahip olmalı (Adıgüzel, 2003; Bilen, 2002; Özdemir ve Yalın, 2004; Oğuzkağan, 1998; Büyükkaragöz, 1998).

2.1.5. Öğretmenin Roller

Rol, toplumun içinde belirli bir statüde yer alan bireylerden göstermesi beklenen davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bir öğretmenin okul içinde çeşitli rollere sahip olması söz konusudur. Bu rollerin oynanmaması öğretmenin mesleki yeterliliği, kişilik özelliği ve sınıftaki öğrencilerin durumuna göre farklılık gösterebilir. İyi bir öğretmenin söz konusu bu rolleri etkin bir biçimde yerine getirmesi beklenir. Bir rolün iyi oynanmaması o rolü oynayacak kişinin o rolü geleneklerine uygun olarak yetiştirilmesiyle mümkündür. Öğretmene yüklenen roller karşılaşılan problemlere,

kültürel özelliklere, toplumlara, içinde bulunulan zamana ve koşullara, yetiştirilmesi planlanan insan modeline göre değişebilmektedir (Çelikten ve Şanal, 2005).

Okuldaki bir öğretmenden beklenen öğreticilik, rehberlik gibi bazı davranış ve tutumlar vardır. Öğretmen bu davranışları yerine getirdiği taktide rolünü yerine getirmiş olur. Öğretmenin rolü bir bakıma onun öğretmenlik anlayışına dayanır. Öğretmenlik rolleri konusunda rol oluşumundaki değişik etkenlerden kaynaklanan farklı görüşler vardır. Bu farklılık rollerin değişik şekillerde gruplaşmasına neden olmuştur. Ancak şu unutulmamalıdır ki öğretmenlik aynı anda çok sayıda değişik rolleri yerine getirmeyi gerektiren bir meslektir (Celep ve Kıran, 2005).

Öğretmenlik 18.yy sonlarına doğru meslekleşmeye başlayan bir alandır. Fakat nitelik olarak toplum ve dünya değiştikçe öğretmenlere yüklenen görev ve sorumluluk da artmaktadır. İyi bir öğretmen olmak için yalnızca iyi eğitim almak yetmez, aynı zamanda içinde bulunulan çağın gereklerini de karşılama zorunluluğu vardır. Modern çağdaki kitle iletişim araçları bazen öğretmenleri daha çok çalışmaya ve mesleki açıdan kendilerini yenilemeye zorunlu kılmaktadır. Bu olgular öğretmenleri daha çok çalışmaya ve mesleki açıdan üzerlerine düşen rolleri hem mesleki hem de bireysel açıdan sürekli güncellemelerini gerektirmektedir. Bu da var olan öğretmen yetiştirme anlayışına yeni bakış açılarının ortaya çıkmasına ve öğretmen rollerinin değişmesine yol açmıştır (Güven, 2001).

Öğretmenin rolü öğrencilerde ulusal amaçlara uygun davranışları oluşturmak, onları kendilerine, ailelerine ve toplumuna yararlı olabilecek, kendileri ve ülkeyi yüceleştirecek nitelikte yetiştirmektir. Bu anlamda öğretmen bir davranış mimarıdır (Başaran, 1992).

Eğitim ve öğretim, insanı küçük yaşlardan itibaren hayata hazırladığı için bu konuda öğretmenin rolü son derece önemlidir. Bu hazırlık süresince bilgi, esas hayatın gerçekleriyle mücadeleyi belirleyen temel unsur olduğundan, öğretmen tarafından verilir. Öğretmen aynı zamanda aile gibi genel ahlak kurallarının yanında bilgi de aktardığı için önem sırasında aileden daha öndedir. Bu görüşten hareketle nesiller boyu biriken görgü, terbiye ve bilgiyi yeni nesillere aktaran ve insanı yüksek bir hayat tarzına hazırlayan öğretmenlerdir (Yetim, 2004).

Öğretmenlerin; yöneticiler, öğrenciler, veliler, çevre, toplum ve devletten olan beklentileri okulun sosyal havasının bir parçasını meydana getirir. Bu bağlamda öğretmenin rolü çeşitli alt rollerin bir birleşimidir. Bunlar çevre ve okuldaki roller olarak iki grupta toplanabilir. Öğretmenin okuldaki rolleri arasında şunlar yer almaktadır.

1. Rehberlik

Öğretmen, öğrencilerin her türlü problemleriyle ilgilenmeli ve öğrenci sorunlarının çözümünde onlara yardım etmelidir.

2. Liderlik

Öğretmen, her şeyden önce sınıfın doğal lideri konumundadır. Ayrıca bulunmuş olduğu öğretmen grubu içerisinde de liderlik rolünü üstlenmek durumundadır. Öğretmen öğrenim sürecini yöneten, öğrencilerin eğitim ve öğretim amaçlarına ulaşmalarını sağlayan ve yönlendiren kişidir.

3. Eğiticilik

Öğretmen, öğrencilere istendik davranışı kazandırmakla görevlidir.

4. Yargıçlık

Öğretmen çeşitli durumlarda haklıyı, haksızı, iyiyi, kötüyü, suçluyu, suçsuzu ayırt ederek yargıçlık rolü oynar, sahip olduğu bu yetki ile istenilen davranışın kazanılmasını sağlar.

5. Danışmanlık

Öğretmen yapmış olduğu davranışlarıyla öğrencilerine model olurken gereken zamanlarda öğrencilerine danışmanlık yaparak onların toplumsallaşmasını, iyi insan olmaları yönünde bilgilendirme yapma rolüne sahiptir.

6. Bilgi Yayıncılık

Öğretmenin, öğrencilerin ihtiyaç duyduğu bilgileri araştırıp ve bu bilgileri öğrencilerle paylaşması gerektiğini ifade eden rol olarak tanımlanmaktadır.

7. Uzlaştırıcılık

Okul ve sınıf ortamında öğrenciler ve öğrenci grupları arasında meydana gelen çatışmaların çözömlenmesi ve sistemin kurallar uygun bir şekilde yürütölmesi için okul yönetimiyle birlikte rol üstlenir

8. Toplumsallaştırma

Öğretmen çocuğun okul içerisinde toplumsallaşmasını sağlayan, topluma uyumlu bir birey olmasını amaçlayan öğelerden birisidir. Bu rolünü ders sırasında yerine getirir (Bursalıoğlu, 2002).

9. Ana- Babalık Rolü

Sevgi, şefkat, ait olma gibi duygusal davranışlarla öğretmenin, öğrencilere karşı gösterdiği ilgidir ana- babalık rolü (Tezcan, 1992).

Öğretmenlerin çevresel rolleri de aşağıdaki gibi özetlenebilir

1. Toplumsal Yabancılık

Öğretmen, toplumda meydana gelen istenmedik olaylara karışmamalı ve taraf olmamalıdır. Öğretmenin çevredeki diğer bireylerden farklı yaşaması, tarafsız davranması ve kutsal bir imaj olarak görölmesi, isteğinin bir sonucudur. Bu davranışı göstermediğinde çevresiyle senli benli olacağı ve toplum üzerindeki etkisini kaybedeceği düşünölür.

2. Çevre Kalkınmasına Katılma

Öğretmenin çevre kalkınmasındaki rolü, düşünsel ve liderlik açısındandır. Özellikle kılsa alan da çevresindeki bireylerin devlet ve ekonomik hayattaki olgu ve olayları anlamasında lider ve rehber konumundadır. Bireylerin yaşam kalitelerinin yükseltilmesinde davranışları ile model olmasının yanında, gerek okulda ders esnasında gerekse okul dışında bilgi yayıcılığı ile toplumsal reformcu rolü oynamaktadır

3. Kültürlölük

Öğretmenlerin sıradan bireylere oranla daha zarif, kibar, daha çok okuyan, seyahat eden, edebiyat ve sanatla ilgilenen, fiziksel olarak bakımlı, söylediklerine itibar edilen bireyler olması beklenir.

4. Çocuk Eğitimi Uzmanı

Çocuğun yetiştirilmesinde gerekli olan yöntem ve tekniklerin bilimsel boyutunu en iyi bilen ve rehberlik eden bir uzman olarak görülür öğretmen (Bursalıoğlu, 2002).

Yukarıda saymış olduğumuz roller toplumda meydana gelen sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak değişebilmektedir. Özellikle modern çağda meydana gelen teknolojik gelişmeler öğretmen rollerine yenilerini eklemektedir. Buna göre öğretmenlerin yeni rolleri; değerleri geliştiren, kaynak arayan, güçlükleri ve sorumlulukları tanımlayan, disiplinler arası bağlantılar kuran, insan ilişkilerini geliştiren, meslek seçimi ve boş zamanların değerlendirilmesinde rehberlik eden, çevrenin incelenip öğrenilmesine yardım eden, öğretme ve öğrenme konusunda uzman olan, mesleğe hazırlanmada öğrencilere yardımcı olan insan olarak kestirilmelidir (Ergün, 1999).

2.1.6. Tutumun Tanımı

“Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir” (Kağıtçıbaşı, 1988).

Bir başka tanıma göre tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir konu, obje ya da olaya karşı deneyim motivasyon ve davranışsal bir tepki eğilimidir (İnceoğlu, 1993).

Özkan ve İnceoğlu (1997) ise tutumu şu şekilde tanımlamıştır: Tutum, bireyin belli bir konu üzerinde sistemli olarak geliştirdiği davranış eğilimidir.

Hiçbir birey doğuştan herhangi bir tutuma sahip değildir. Tutumlar, bireylerin yaşamı boyunca yaşamış oldukları tecrübe, deneyim ve sosyal öğrenmeler sonucunda oluşur. Bazı tutumların kökeni çocukluğa dayanırken, genellikle tutumlar bireylerin deneyimleriyle oluşur. Bazı tutumlar da dış etkenler tarafından elde edilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2005).

Tutumlar öğrenilir. Bu öğrenmeyi çağrışım, pekiştirme ve taklit süreçleri belirler, çocuklar ana- babaları ile birlikte çok zaman harcarlar ve bir süre sonra yalnızca onları kopya ederek onların inandıklarına inanmaya başlarlar. Aynı süreç arkan gurupları, öğretmenler ya da bir çocuğun yaşamındaki her önemli kişi gibi anne- baba

dışındaki kişiler içinde işlemektedir. Erken yaşlarda edinilen tutumlar, önemli deneyim ve olaylar olmadığı takdirde oldukça durağandır ve kolay kolay değişmezler (Kağıtçıbaşı, 1988).

Bireyin tüm davranışlarına etki eden en önemli toplumsal etkenlerin başında, içinde bulunduğu sosyal sınıf gelir. Toplumun mesleklere yönelik değer yargılarını, sosyo-ekonomik statüsünü, aile ve aile içindeki yerini bilmeden bireyin tutumlarını anlamak mümkün değildir (Çimen, 1988).

Tutumların oluşmasında, gelişmesinde önemli bir rolü bulunan okulun ve sınıfın ortamı büyük önem taşır. Özellikle öğrencilerin; öğretmenlerine, okula, derslere vb. değişkenlere karşı oluşturdıkları tutumlar onların öğrenim hayatını ve geleceğini etkilemektedir. Çünkü her öğrenci sınıfta duyguları ile vardır ve onlarla derslere katılır, aktivitelerin yapar. Öğretmenleriyle ve diğer arkadaşları ile iletişime geçen her ne kadar bilişsel davranışlara dayalı bir eğitim- öğretim ortamı etkin gibi gözükse de duyuşsal davranışlar bu ortamın niteliğinin hangi yönde olacağını belirler (Semerci, 2004).

Tutumlar aile üyelerinin, öğretmenlerin, arkadaşlarının, komşularının vb. kimselerin ilişkileri sonucu olarak ortaya çıkar. Bunların her birinin tutumların doğuşunda ve değişiminde çeşitli dereceler de etkileri vardır. Örneğin aile; karşı cinse, dine, eğitime, mesleğe, politikaya ve daha birçok alanlara karşı geliştirilen tutumlar üzerinde büyük çapta etkilidir. Tutumların kazanılması veya değişikliğe uğraması öğrenme ilkelerine göre gerçekleşir. Ancak alt düzey de bir şartlanma ve bilinçsiz taklit tutumları olumsuz etkileyebilmektedir. Anne- baba ve sevilen yetişkinlerin tutumları taklit edilmekte ve benimsenmektedir. Tutumlar formal ve informal öğrenmelerin bir sonucu olarak oluştuğuna göre yeni ve farklı öğrenme tecrübelerinin bir sonucu olarak da değişebilir. Ancak yerleşmiş tutumları değiştirmek zordur (İlter, 2009).

Her tutumun bir konusu vardır. Bir olay, bir durum, bir birey, bir nesne, bir topluluk vb. tutumun konusu olabilir. Ayrıca gelenek ve görenekler, çeşitli davranış biçimleri ve günlük hayatta karşılaşılan hemen her şey tutumun konusu olabilmektedir. Buna karşın herkesin her konuda bir tutumunun olması beklenemez. Herhangi bir konuda tutum sahibi olmak için o konuda bir yaşam deneyiminin olması gerekmektedir (Temizkan, 2008).

Tutumların oluşumundaki ortak kanı tutumların; günümüz teknolojisinin sunduğu olanaklar, teknolojilerin kullanımı ile medyaca sunulan olay ve olguların yansıtılması ve değerlendirilme biçimleri, kişisel deneyim, aile, arkadaş ve çevre faktörlerinin ortak ürünü olduğu şeklindedir (Deryakulu, 2008).

Tutumların oluşumuna etki ettiği ileri sürülen ve bu görüşü destekleyen diğer araştırmalara göre de gençlerin dünya görüşünün % 56 sının televizyondan, % 11.5 inin gazetelerden, %8.8 inin internetten ve % 3 ünün dergilerden etkilenecek olduğu vurgulanmaktadır (Uçan, 2005 akt: Salı, 2006).

2.1.7. Tutumu Oluşturan Temel Öğeler

Tutumların zihinsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç ögesi vardır. Bu öğeler arasında örgütlenme yani bir iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayıma göre, bireyin bir konu hakkında bildikleri (zihinsel öge), ona nasıl bir duygu ile yaklaşacağını (olumlu, olumsuz, nötr) ve ona karşı nasıl bir tavır ortaya koyacağını (davranışsal öge) belirler. Bireyin bir durum, nesne ya da birey hakkında zihinsel, duygusal ve davranışsal anlamda ortaya koyduğu davranış, onun tutumunu yansıtır. Dolayısıyla tutumun oluşması için söz konusu üç öge arasında örgütsel ve uyumlu bir ilişki ve eşgüdüm olmak zorundadır. Zihinsel, duygusal ve davranışsal öğeler arasında bir iç uyum ve örgütlenme, yani eşgüdüm olmadığı sürece tutumun oluşması da mümkün değildir. O halde oluşturucu öğeler açısından ele alındığında tutum, söz konusu üç ögenin kendi arasındaki örgütlenmeleri sonucunda ortaya çıkan bir duruş, bir tavır alıştır (İnceoğlu, 2010).

Tutumları oluşturan temel öğeler şunlardır:

1.Duygusal Öge

Duygusal öge, tutumun kişiden kişiye değişen ve gerekçelerle açıklanamayan hoşlanma ya da hoşlanmama yönünü oluşturur. Tutumlar duygusal öğeleri içerme derecesine göre farklılaşmaktadır. Çevre ile ilgili bilgi, duyum ve deneyimlerin sınıflandırılmasının yanı sıra bu sınıflandırmaların olumlu, olumsuz, arzulanan ya da arzulananmayan amaçlarla ilişkilendirilmesi söz konusudur. Böyle bir ilişkinin varlığı tutumun duygusal ögesini temsil eder. Ancak duygusal öge diğer iki öğeden bağımsız

olarak varlık kazanamaz. Bireyin herhangi bir tutuma karşı olumlu ya da olumsuz duygular içinde olması önceki deneyimleriyle ilgili bir durumdur. Birey ne zaman bu uyarıları anımsarsa olumluk ya da olumsuzluk içinde olacaktır. Diğer yandan duygusal öge aynı zamanda bireyin değerler sistemiyle de yakından ilgilidir (Baysal, 1981).

Birey bir nesne, durum ya da kişi ile ilişkiye geçerken sahip olduğu ya da içinde yer aldığı değerler sistemi onun ilişki biçiminin oluşmasına önemli ölçüde etki eder. Bir tutumun oluşmasında duyuşsal öge ağırlıklı bir rol üstlenirken, bir başka tutumun oluşmasında daha az ağırlıklı bir rolde olabilir ya da tamamen etkisiz olabilir. Burada belirleyici olan nokta, oluşumu beklenen ya da istenen tutumun konusunun ne olduğu, nasıl bir ortamda biçimlendiği, ne tür toplumsal ve ruhsal yapılar içinde ortaya çıktığıdır (İnceoğlu, 2010).

2. Bilişsel Öge

Bilişsel öge, tutum nesneleri hakkındaki inançlara dayanır. Herhangi bir tutumun parçası, tutum nesnesine ilişkin olarak sahip olunan düşünce, inanç ve bilgilerin tümüdür (İnceoğlu, 2004).

Tutum objesi hakkında bilgiler ne kadar gerçeklere dayanıyorsa, onunla ilgili tutumlar o kadar kalıcı olur. Bilgi objesi ile ilgili bilgi değiştiğinde tutum da değişir. Zihinsel öge bireyin düşünsel işleyiş süreciyle bağlantılı olup düşünsel ya da zihinsel işleyişin sistemleştirilmesi ve sınıflandırılmasıyla ilgili bir ögedir. Bu sınıflandırmalar bir yandan bireyin farklı duruşlarla, nesnelerle, kişilerle ilgili algılamalarını etkilerken diğer yandan da onu farklı uyaranlara karşı tepkilerinin de birbirinden farklı olmasını sağlar (Tavşancıl, 2005).

Tutumun zihinsel ögesi bireyin genellikle çevresindeki uyarıcılara ilişkin olarak yaşadığı deneyimlerden kaynağını alan bilgi birikimine dayanır. Tutumun konusunu oluşturan bir nesne, bir kişi ya da bir bireyle ilgili bu bilgilerde, çoğu zaman bireyin o nesne, kişi ya da durumla ilgili olarak yaşadığı deneyimler aracılığıyla elde edilir. Bireyin önce bu tür bir uyarıcının ya da uyarıcı gurubunun var olduğunu doğrudan ya da dolaylı olarak öğrenmesi gerekir. Çünkü varlığından haberdar olunmayan bir duruma ilişkin tutum oluşamaz (İnceoğlu, 2010).

Kişide oluşan tutumlar, bilgilerin gerçek olup olmamasına göre kalıcı ya da geçici olur. Bireyin, bir konu hakkında edindiği yeni bilgiler veya eski bilgilerin değişikliği durumunda, tutumda da değişiklikler olabilir (Güz, 1998).

İnsan bulunduğu çevre ile ilişkilerinde, bilişsel birikimlerden yararlanır, çevresinde sayısızca uyarıcı etken vardır. Birbirinden çok az farklı olan bu uyarıcıların hepsinin ayırt edilmesine bireyin algılama kapasitesi yetmez. Birey bu zorluğu aşmak için birçok uyarıcıyı önce belli gruplara ayırır, daha sonra bu grupları birbirleri ile ilişkilendirir. Bireyin yaptığı bu gruplama süreci, onun çevreye vereceği tepkinin dozunu ayarlamasını sağlar. Böylece çevre ile ilişkisini de kolaylaştırmış olur (İnceoğlu, 1993).

3. Davranışsal Öge

Davranışsal öge, bireyin belli bir uyarıcı gurubundaki tutum konusuna karşı davranış eğilimini yansıtır. Bu davranış eğilimleri sözler ya da diğer hareketlerden gözlemlenebilir (İnceoğlu, 2010).

Davranışsal öge, insanın duygularına uygun olarak hareket etmesi eğilimidir. İnsanlar, çok farklı nedenlerden dolayı her zaman duygularına uygun bir şekilde davranmazlar. Ancak genel olarak duygulara uygun davranış gösterme eğilimi daima mevcuttur. Bu nedenle genellikle tutumlardan davranışları anlamlandırmak veya tahmin etmek mümkündür (Barut, 2005).

Bu öge, kişinin bulunduğu ortamda var olan belli bir uyarıcı gurubundaki tutum konusuna karşı sergilediği davranış eğilimini yansıtır. Bireydeki bu davranış yansımalarını, sözlerinden ya da hareketlerinden gözlemleyebiliriz. Belirtilen bu davranışlar, bireyin alışkanlıkları, normları ve söz konusu tutum objesi ile doğrudan ilişkisi olmayan diğer tutumların da etkisi altındadır. Bu nedenle davranışsal ögeden bahsedilirken karşımıza çıkan iki tür davranış önce birbirinden ayırmak gerekir. Bu davranışlardan biri duygusal davranış diğeri ise normatif davranıştır.

Duygusal davranış, bireyin tutumunun hoşya giden ya da gitmeyen bir durumla ilişkilendirilmesi sonucu ortaya çıkar. Normatif davranış ise doğru davranışın ne olduğu konusundaki daha önce var olan inançlara dayandırılan davranıştır. Normatif ve duygusal normlar küçük guruplar ya da alt kültürlerin birey davranış üzerindeki etkisi diyebiliriz.

Bireyin bağlı olduğu gurup ya da alt kültürlerde, eğer bir davranış doğru olarak görülüyorsa bunu onaylamasa da normatif olarak yapar. Bunu konuda yapılmış araştırmalar, tutum konusuna ilişkin davranışın, davranış normları ile yakından ilişkili olduğunu, davranış eğilimleri ile davranış normlar arasında yoğun ilişkiler bulunduğunu göstermektedir (İnceoğlu, 1993).

Davranış hakkında birey olumlu ya da olumsuz bir yargıya sahip ise, duygusal etkiler devreye girmiş ve bireyi ilgili davranışa karşı motive etmiş olur. Duygusal davranışlar bireysel niteliklere sahip iken normatif davranışlar birey için olumlu olmayan duygularla tanımlansalar bile toplum tarafından benimsenmiş davranışlar olarak tanımlandığı için birey bu davranışa uyma eğiliminde olacaktır (Sarı, 2008).

Tutumların kaynağını oluşturan davranışların duygusal ve kuralsal boyutlarını birbirinden kesin çizgilerle ayırmak pek de mümkün değildir. Hatta çoğu zaman her iki boyut iç içe geçmiş olup birbirini etkiler durumdadır. Normatif ilişkilerin en yoğun olduğu kurumsal bir ortamda bile duygu boyutun tamamen dışlamak mümkün değildir. İnsan unsurunun olduğu her yerde duygu ögesi bir yerden, belli ölçüde de olsa işin içine girer. Diğer yandan tümüyle duygulara dayandığını varsaydığımız davranış biçimlerinde bile belli ölçüde normatif ya da rasyonel öğeler vardır. Sonuçta bir sosyal ilişki ortamında yaşamaktayız. Bu ortamda insan olmanın gereği olmak üzere duygular, sosyal bir ortamda bulunmanın gereği olarak da kurallar etkilidir (İnceoğlu, 2010).

2.1.8. Tutumların Özellikleri

Tutumların özellikleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Tutumlar öğrenilmiş eğilimlerdir.
- Tutumlar kalıcı değildir, zamanla değişebilir.
- Bireyin davranışı ile tutumu arasında bir uyum olması beklenmektedir.
- Tutumlar belli bir odak noktasına sahiptirler. Bu nesne, kavram ya da fiziksel bir şey olabilmektedir.
- Tutumların yönü, derecesi ve yoğunluğu vardır. Tutumlar karşı olma ya da yandaş olma gibi bir yön anlatmaktadır. Tutumun derecesi ve yoğunluğu ise kişinin nesne karşısında kendine güven derecesiyle ilgilidir.
- Düşük derece ve yoğunluktaki tutumların değiştirilmesi daha kolaydır.

- Tutumlar arasında bir uyum söz konusudur.
- Uzun süredir korunan tutumların değiştirilmesi daha zordur. Yani oluşturulan tutumların değiştirilmesi ise daha kolaydır.
- Tutumlar genelleştirilerek aynı ürün sınıfına yayılabilmektedir. Aynı durum olumlu tutum için de geçerlidir.
- Bazı tutumlar birbiriyle ilişkili iken bazılarında ilişki olmayabilir.
- Bir tutumun öğeleri arasında tutarlılık vardır. Güçlü ve aşırı tutumlarda bu tutarlılık daha fazladır
- Tutum psikolojik bir objeye ilişkindir.
- Tutumlar tepki vermeye hazır olmayı içermektedir.
- Tutumlar güdüleme gücüne sahiptir.
- Tutumlar durağan olabilir.
- Tutumlar değerlendirme içermektedir.
- Tutumlar doğrudan gözlenebilen bir özellik değil, bireyin gözlenebilecek davranışlardan çıkarsama yapılarak o bireye atfedilen bir eğilimdir (Kavas, Özmen, Katrinli ve Odabaş, 1995; Kağıtçıbaşı, 1999).

2.1.9. Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum

Öğretmen adaylarının mesleğine karşı olan tutumları meslek hayatında davranışlarına ve sınıf atmosferine yansyarak öğrencilerin kişiliklerini geliştirmelerinde, öğrenci-öğretmen ilişkilerinin niteliğinde ve öğrenmenin etkili biçimde sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin tutumlarının olumlu yönde olması beklenmektedir. Öğretmenliğe karşı geliştirilen tutumun ise hizmet öncesinde hatta öğretmenlik eğitimine girerken belirlenmesi yararlı olacaktır. Öğretmenlik hizmetine girmeden önceki eğitimde öğretmen adaylarının tutumlarının olumlu yönde geliştirilmesi gereklidir. Özellikle öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan öğretmenlerin tutumlarının incelenmesinin ayrı bir önemi vardır. Çünkü bu öğretmenlerin tutumlarından etkilenen öğrenciler de meslek olarak öğretmenliği seçmiş olabilirler. Bu neden ülkemizde ilk kez yapılan öğretmen tutumları konusundaki araştırma, öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan öğretmenlerin tutumlarının incelenmesini konu edinmiştir (Küçükahmet, 1976).

Tutumların eğitimde önemli olmasının sebebi, onun etkisini ortaya çıkarabilen davranışların önemli olmasıdır. Olumlu tutumlar sergilenerek işlenen bir derste öğrencilerin de öğretmenin sergilediği olumlu tutumlardan etkilenmesi o dersten başarılı olmalarını sağlar. Bu yüzden geleceğin eğitim kadrosunu oluşturacak olan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları önemlidir. Öğretmen niteliği ile öğretmenlerin derse yönelik tutumları arasında önemli bağlantılar vardır. Olumlu tutumlar öğretmenlerin başarılarını doğru orantılı olarak etkileyebilecek bir unsurdur (Günayar ve Demir, 2004).

Bilimsel çalışmalar, öğretmenlerin kişilik, tutum ve davranışlarıyla, öğrencileri etkilediğini ortaya koymuştur. Öğrenciler, öğretmenlerinin tutum ve davranışlarını taklit etmekte ve onların ifadelerini kullanmaktadırlar. Bu açıdan değerlendirildiğinde öğretmenin mesleğe yönelik tutumu onun mesleğindeki davranışlarının en güçlü belirleyicilerinden biri durumundayken, öğretmenlerin mesleki tutumlarının niteliği de öğretmenin öğretmenliği algılayış biçimi, yani öğretmenlik meslek anlayışını yansıtacaktır. Öyleyse öğretmenlerin hem öğrencilik yıllarındaki öğretmen yaşantıları hem de meslek yaşantıları boyunca edindikleri deneyimlerle, kendi meslek anlayışlarını oluşturdukları söylenebilir (Çetin, 2003).

Öğretmenlik mesleğini seçeceklerin, bu mesleğin özelliklerini bilerek ve benimseyerek bu mesleğe talip olmaları beklenir. Her meslek gibi öğretmenlik mesleğinin de kendine özgü bilişsel duyuşsal ve devinişsel davranış özellikleri vardır. Adayların meslekle ilgili yazılı bilgileri, zihinsel ve bedensel becerileri kazanmaları yanında, çocukları sevmek, öğrenmeyi- öğretmeyi sevmek, bunun gerektirdiği özveri ve isteklilik duyguları ve tutumları gibi duyuşsal davranışları da kazanmaları gerekir. İnsanları özellikle de çocukları seven, onların öğrenme, gelişme ve yeni davranışlar kazanmalarından mutlu olan, zevk alan, sabırlı, dayanıklı, gülümseyen, affedebilen ve ödül vermekten hoşlanan insanlar öğretmenlik mesleğini seçmelidirler (Can, 1998).

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Bu bölümde konu ile ilgili Türkiye’de yapılan araştırmalar ele alınıp incelenmiştir.

Küçükahmet (1976)’in yaptığı “Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretmenlerin Tutumları” adlı çalışmada öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretmen tutumlarını program geliştirme açısından incelenmiştir. Bu araştırma ülkemizde, öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan öğretmenlerin, öğretmen-öğrenci ilişkileri konusundaki mesleki tutumları üzerinde durarak bu tutumların ülkemizdeki öğretmen yetiştiren kurumların programların geliştirilmesine ışık tutmasını sağlamayı amaçlamıştır. Araştırmalarda öğretmen özellikleri sınıflandırılarak öğretmenlerin kendi kendilerini değerlendirmeleri istenmiştir. Buna göre öğretmenlerin tutumlarının görev yaptıkları okul, branş ve mezuniyet durumlarına göre değişiklik gösterdikleri saptanmıştır.

Çelenk (1988)’in yaptığı ”Eğitim Yüksek Okul Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları” araştırmada eğitim yüksek okulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre öğrenciler, öğrenim düzeyi düşük ailelerden gelmektedirler. Öğretmen çocukları bu okulları tercih etmektedir. Öğretmen lisesi mezunlarının tutum puanları yüksektir.

Çapa ve Çil (2000), tarafından yapılan ”Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli araştırmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğretmen adaylarını öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete, ÖSYS deki tercih sırasına göre farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

Akşar ve Erden (1986), “Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları” konulu çalışmalarında, örneklem olarak Hacettepe ve ODTÜ eğitim fakültesi fen bilimleri eğitim bölümündeki öğrencilerini almışlardır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının tutumlarının bulundukları üniversiteye göre farklılık göstermediği, ÖSYS deki tercih sırası ile cinsiyete göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda öğretmen yetiştiren kurumların, öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde değiştirmede çok etkili

olmadığı belirlenmiştir. Fakat öğrencilerin tutumlarının daha çok kararsızlık biçiminde kendini göstermesi, öğrencilerin tutumlarının olumlu yönde değiştirilebileceğini düşündürmüştür. Bu açıdan öğretmen yetiştiren kurumlara önemli görevler düştüğü sonucuna varılmıştır.

Çapri ve Çelikkaleli (2008), “Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlilik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelere göre incelenmesi” adlı çalışmada öğretmen adaylarının cinsiyete göre meslek tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Kızların, erkek öğretmen adaylarına göre meslek tutumları ve mesleki yeterlilik inançları üzerinde orta büyüklükte etkiye sahip oldukları görülmektedir.

Güdek (2007), “Eğitim fakültesi müzik eğimi anabilim dalı 1 ve 4. Sınıf öğrencilerinin müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutumlarının öğrenciye ait farklı değişkenler açısından incelenmesi” adlı doktora tezinde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu, meslek tutumlarının cinsiyete göre farklılaştığı, kızların erkeklere oranla daha olumlu tutumlara sahip oldukları, öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının mezun olunun liseye göre anlamlı fark oluşturmadığı, öğrencilerin anne ve baba eğitim seviyelerinin meslek tutumunda anlamlı bir etkiye sahip olmadığı, öğrencilerin müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutumlarının ailede öğretmen bulunma durumlarına göre farklılaşmadığı şeklinde bulgulara ulaşılmıştır.

Oral (2007), “Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları” adlı çalışmasında: Kız sınıf öğretmeni adaylarının, erkek sınıf öğretmeni adayların göre tutumları yüksektir. Öğretmenlik mesleğini ÖSS de ilk sıralarda tercih eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek tutumlarını diğer bölümlere göre düşük olduğu görülür. Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları genel olarak incelendiğinde tutumlarının kısmen katılıyorum derecesinde olduğu sonucu elde edilmiştir.

Pehlivan (2004), “Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve okul tutumları arasındaki ilişki” adlı çalışmasında Hacettepe Üniversitesi sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının, öğretmenlik

mesleğine yönelik tutumları ve okul tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının cinsiyet ve sınıf değişkenlerinin iletişim becerileri ve mesleğe yönelik tutumları üzerinde anlamlı fark yaratmadığı saptanmıştır. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun alt boyutlarından değer alt boyutu ile öğretmen adaylarının iletişim becerileri arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

Gürbüztürk (2004), “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri” adlı çalışmasında toplam 180 öğretmen adayı üzerinde, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının öğretmenlik mesleği ile ilgili olumlu görüşlere katıldığı, olumsuz görüşlere katılmadıkları görülmüştür. Ayrıca, cinsiyete göre öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşler arasında fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Aksoy (2010), “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları” adlı araştırmasında Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını incelenmiştir. Araştırmada kız öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiş. Mezun olunan lise türü ile mesleğe yönelik tutumlar arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, öğretim gördüğü programa bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Akkaya (2009), “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi” adlı çalışmasında 9 Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi bölümü öğretmenliği son sınıfta öğrenim gören 147 kız, 78 erkek öğrencinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları araştırmıştır. Bu araştırmada, kız öğrencilerin lehine öğretmenlik mesleğine yönelik tutumda anlamlı düzeyde farklılık saptanmıştır. Araştırmada anne-baba eğitim düzeyinin mesleki tutumu anlamlı bir şekilde etkilenmediği görülmüştür. Öğrencilerin mezun oldukları lise türü ile meslek tutumu arasında anlamlı farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır.

Hacıömeroğlu (2010), “Fen bilgisi öğretmenliği ve ortaöğretim fen ve matematik alanları eğitimi bölümü öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları” adlı çalışmada, öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarında anlamlı

farklılık görülmemiştir. Adayların öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları öğrenim gördükleri anabilim dalı dikkate alındığında, anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmıştır.

Deryan (2008), “Kimya öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi” adlı çalışmada, adayların mezun olduğu lise türü ile mesleği yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Ancak mesleğe yönelik tutumlar ile anne-baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar

Colman (1986)’ın yaptığı ve İngiltere’de Plowden Raporu gibi geniş çaplı araştırmalara benzer, öğrenci başarıları ile öğretmenin tutumu, yaşı, kıdemi gibi etkenler arasında ilişkiler ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmen nitelikleri ile öğrenci başarısındaki değişkenliğin ancak %5 ve daha az kısmı açıklanabilmektedir (akt: Saraç, 2002).

Lemaster (1981), ise öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, öğretmenlerin strese ilişkin görüşleri ve okulun örgütsel yapısı arasındaki ilişkileri incelediği çalışmada, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar ile öğretmenlerin strese ilişkin görüşleri ve okulun örgütsel yapısı arasında önemli derecede ilişkilerin olduğunu tespit etmiştir (akt: İlter, 2009).

Bontempo ve Digman (1985), Batı Virginia üniversitesinde okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşlerinde en çok “önemli bir meslek” ve “yapmaya değer bir iş” (% 83,2) seçeneklerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Brown (1992), Jamaika ve Doğu Karayip eyaletlerindeki stajyer öğretmenlerine öğretmenlik mesleğini neden tercih ettiklerini sormuş ve adaylar ilk sırada çocuklara yardım etmeyi sevdikleri (Jamaika %30,5, Doğu Karayip %40), ikinci sırada da topluma katkı için bu mesleği yaptıklarını belirtmişlerdir.

Kyriacou, Hultgren ve Stephens (1999), Stavanger’deki ve Newyork’taki öğretmen adaylarından bu mesleği seçmelerinde etkili olan kararların önem derecesine göre sıralamalarını istemiş, her iki grupta da en çok “öğretme işinden zevk alma”

(Stavanger %84,5, Newyork %87,5), “çocuklarla çalışmayı sevme” (Stavanger %56,3, Newyork %87,1) seçeneklerinin işaretlendiğini belirlemiştir.

Smith (1973), İngiltere’deki Garnett Üniversitesindeki öğrencilerin öğretmenliğe ilişkin tutumlarında cinsiyet açısından istatistiksel anlamda önemli bir farklılık bulmasa da kız öğrencilerin tutum puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Brown (1992); Freidus (1992); meslek seçiminde en önemli faktörlerin ‘öğrencilere başarıya ve özgüven duygusunu kazandırmak olarak tespit edilmiştir.

Book & Freeman (1986); Thom (1992) ‘bilgiyi paylaşmak olarak bulmuştur. Chivore (1988); Yong (1995)’e göre ise ‘başka seçim şansının olmaması’ ve ‘bireyin yakın çevresindeki insanların isteği’ mesleğin tercih edilmesinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evereni, örnekleme, veri toplama teknikleri ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma genel tarama modelinde betimsel bir nitelik taşımaktadır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla everenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1991).

Bu yöntem mevcut durumu tespit etmek için yürütülen çalışmalarda kullanılır (Çepni, 2007). Betimsel nitelikli araştırmalar mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi hedefler. Genellikle bir survey yöntem olan betimleme yöntemi, grupla ilgili derinlemesine bir çalışmadır. Çok sayıda obje ya da denek üzerinde ve belli bir zaman kesiti içinde yapılır. Tarama modeli araştırma yöntemiyle öğretmenler, denetmenler ve öğreticiler hakkında bilgi toplamak, bunları değişkenlere olan ilişkileri yönünden incelemek kolay olmaktadır (Kaptan, 1998).

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmada, öğrenciler kendi koşulları içinde ele alınmış ve var olan durum herhangi bir değişime tabi tutulmadan olduğu gibi ortaya konulmuştur.

3.2. Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Atatürk Üniversitesi KKEF Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören toplam 800 öğretmen

adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini de; bu evrenden random yolla her sınıf düzeyinde seçilmiş 300 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını tespit etmek için Özgür (1994) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği “ kullanılmıştır.

Bu ölçek otuz üç maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin yirmi tanesi olumlu, on üç tanesi olumsuzdur. Bunlara beş kategori üzerinden cevap verilmektedir. Bunların sayı olarak karşılığı şunlardır: Kesinlikle katılıyorum: 5, katılıyorum: 4, kararsızım: 3, katılmıyorum:2, kesinlikle katılıyorum: 1. Bu sayı değerleri olumlu ifadeler için aynen kabul edilmiş, ancak olumsuz ifadeler için bu değerler ters çevrilmiştir. Bu ölçeğin iç güvenirlik katsayı 0.63 olarak bulunmuştur (Özgür, 1994).

Veri toplama aracı, ilgili kurumlardan izin alınarak 2013-2014 öğretim yılının bahar döneminde Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okuyan 300 Sosyal Bilgiler Öğretmeni adayına uygulanmıştır. Tutum ölçeği formları bizzat araştırmacı tarafından öğretmen adaylarına dağıtılmış ve cevaplandırılmaları için gerekli süre tanınmıştır. Formlar yine araştırmacı tarafından toplanmıştır. Eksik veya yanlış doldurulmuş formlar değerlendirmeye alınmamıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 18.00 istatistik paket programı kullanılmış ve 6 farklı istatistiksel analiz yapılmıştır. Bu analizler:

1. Frekans
2. Yüzde
3. Tek Yönlü Varyans analizi (ANOVA)
4. T testi
5. Kruskal Wallis H testi
6. Dunnet T3 Post Hoc testi

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarını demografik özelliklere göre dağılımları ve tutum ölçeğindeki maddelere verdikleri yanıtların analizinde frekans ve yüzde, mesleğe yönelik tutumların cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için T testi, ailede öğretmen bulunup bulunmama değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için Tek Yönlü Varyans Analizi, en son mezun olunan okul türü, anne-baba eğitim durumu, ailenin aylık geliri ve öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine göre Kruskal Wallis H testi ve değişkenler arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla da Dunnet T 3 Post Hoc testi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde verilerin istatistiksel analizi sonucu elde edilen bulgular üç başlıkta verilmiştir.

4.1. Öğretmen Adaylarının Demografik Özellikleri ile İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının anketin demografik özellikleri ile ilgili maddelerine verdikleri yanıtlar Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1.

Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Demografik Özellikleri

		f	%
Cinsiyet	Kız	125	41,7
	Erkek	175	58,3
Sınıf	1. sınıf	60	20,0
	2. sınıf	59	19,7
	3. sınıf	95	31,7
	4. sınıf	86	28,7
En son mezun olunan okul türü	Genel Lise	254	84,7
	Yabancı dil ağırlıklı lise (Süper lise)	11	3,7
	Meslek Lisesi	17	5,7
	Sosyal Bilimler Lisesi	2	,7
	Anadolu öğretmen lisesi	11	3,7
	Güzel Sanatlar Lisesi	1	,3
	Açık Lise	4	1,3
Ailede öğretmenlik mesleğini yapan	Bulunmamaktadır	124	41,3
	Yakın Tanıdık (anne, baba, kardeş)	62	20,7
	Uzak tanıdık (Anne-baba, kardeş dışında)	114	38,0
Annenin eğitim durumu	İlkokul	175	58,3
	Ortaokul	31	10,3
	Lise	24	8,0
	Üniversite	8	2,7
	Hiç öğrenim görmemiş	62	20,7

Tablo 4.1 (Devamı)

		f	%
Babanın eğitim durumu	İlkokul	122	40,7
	Ortaokul	64	21,3
	Lise	64	21,3
	Üniversite	30	10,0
	Hiç öğrenim görmemiş	20	6,7
Ailenin aylık geliri	Asgari ücret	79	26,3
	Asgari ücret ile 1200 TL arasında	73	24,3
	1201-1800 TL arasında	72	24,0
	1801-3600 TL arasında	55	18,3
	3601 TL üstünde	21	7,0
Öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni	Öğretmenlik mesleğini çok seviyorum	207	69,0
	Aile baskısıyla seçtim bu mesleği	21	7,0
	İş bulma imkanı fazla bir meslek	12	4,0
	Herhangi bir Üniversiteye Yerleşememe korkusu	56	18,7
	Diğer	4	1,3

Tablo 4.1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının, % 58.3'ü erkek ve % 41.7'si kız, % 20'si 1.sınıfta, % 19.7'si 2. sınıfta, % 31.7'si 3. sınıfta ve % 28.7'si 4. sınıfta, % 84.7'si Genel Lise mezunu, % 3.7'si Yabancı dil ağırlıklı lise (Süper lise) mezunu, % 5.7'si Meslek Lisesi mezunu, % .7'si Sosyal Bilimler Lisesi mezunu, % 3.7'si Anadolu öğretmen lisesi mezunu, % .3'ü Güzel Sanatlar Lisesi mezunu, % 1.3'ü Açık Lise mezunu, % 41.3'ünün ailesinde öğretmenlik mesleğini yapan kimse bulunmamaktadır, % 20.7'sinin ailesinde öğretmenlik mesleğini yakın tanıdık (anne, baba, kardeş) yapmakta, % 38'inin ailesinde öğretmenlik mesleğini uzak tanıdık (anne, baba, kardeş dışında) yapmakta, % 10.3'ünün annesi İlkokul mezunu, % 10.3'ünün annesi Ortaokul, % 8'inin annesi Lise mezunu, % 2.7'sinin annesi Üniversite mezunu, % 20.7'sinin annesi Hiç öğrenim görmemiş, % 40.7'sinin babası İlkokul mezunu, % 21.3'ünün babası Ortaokul mezunu, % 21.3'ünün babası Lise mezunu, % 10'unun babası Üniversite mezunu, % 6.7'sinin babası hiç öğrenim görmemiş, % 26.3'ünün aylık geliri Asgari ücret, % 24.3'ünün aylık geliri Asgari ücret ile 1200 TL arasında, % 24'ünün aylık geliri 1201-1800 TL arasında, % 18.3'ünün aylık geliri 1801-3600 TL arasında, % 7'sinin aylık geliri 3601 TL üstünde, % 69'u öğretmenlik mesleğini çok sevdiği için tercih etmiş, % 7'si öğretmenlik mesleğini aile baskısıyla

seçmiş, % 4'ü öğretmenlik mesleğini iş bulma imkanı fazla bir meslek olduğu için seçmiş, % 18.7'si öğretmenlik mesleğini herhangi bir üniversiteye yerleşememe korkusundan dolayı seçmiş, % 1.3'ü diğer nedenlerden seçmiş olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1 incelendiğinde, rastgele seçilen 300 öğretmen adayının 125'i kız 175'inin ise erkek olduğu tespit edilmiştir. Kız öğretmen adaylarının sayısı erkek öğretmenlerden az olmasına rağmen, kız öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha olumlu çıkmıştır.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının en son mezun oldukları lise türü incelendiğinde genel liseden mezun olan öğretmen aday sayısı 254 iken öğretmen liselerinden mezun olan öğrenci sayısı sadece 11'dir. Öğretmen lisesi mezunu öğrencilerin sosyal bilgiler öğretmenliğini çok fazla tercih etmemesi oldukça dikkat çekicidir. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünün atama koşulları, meslekte yükselme olanakları ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünün uygulamış olduğu eğitim programı bu tercihlerin nedeni olabilir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının anne eğitim düzeyi ilkokul olan kişi sayısı 175, baba eğitim düzeyi ilkokul olan kişi sayısı ise 122'dir. Buradan anne-baba eğitim düzeyi düşük olan ailelere sahip olan öğretmen adayının daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının öğretmenlik mesleğini seçmeleri dikkat çekici bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun nedenlerinin araştırılması bilim dünyasına, öğretmenlik mesleği adına farklı bir bakış kazandırabilir.

Aylık gelir düzeyi, asgari ücret ve 1800 TL arası olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sayısı 229 iken 1801-3600 arası aylık gelire sahip olan öğretmen aday sayısı yalnızca 71'dir. Araştırmada düşük gelirli ailelerin çocuklarının sayısının yüksek gelirli aile çocuklarının sayısından fazla olduğu tespit edilmiş ve bunun nedenin düşük gelirli ailelerin daha kanaatkar olmalarından ve çocuklarının bir an önce bir işe başlamalarını istemelerinden kaynaklanıyor olabilir. Daha net bilgelere ulaşılabilmesi açısından bu konu üzerinde farklı çalışmalar da yapılabilir.

4.2. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Maddelerine Verdikleri Yanıtlar

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin maddelerine verdikleri yanıtlar Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2.

Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Maddelerine Verdikleri Yanıtlar

Sorular		f	%
S1. Öğretmenlik, sosyal itibarı en fazla olan mesleklerden biridir.	Hiç Katılmıyorum	27	9,0
	Katılmıyorum	49	16,3
	Kararsızım	29	9,7
	Katılıyorum	110	36,7
	Tamamen Katılıyorum	85	28,3
S2. Öğretmenlik zevkli bir meslektir.	Hiç Katılmıyorum	9	3,0
	Katılmıyorum	15	5,0
	Kararsızım	31	10,3
	Katılıyorum	140	46,7
	Tamamen Katılıyorum	105	35,0
S3. Bunca meslek dururken öğretmenliği seçmek çaresizlikten başka bir şey değildir.	Hiç Katılmıyorum	100	33,3
	Katılmıyorum	121	40,3
	Kararsızım	30	10,0
	Katılıyorum	27	9,0
	Tamamen Katılıyorum	22	7,3
S4. Öğretmenlik, sevilen, beğenilen bir meslektir.	Hiç Katılmıyorum	17	5,7
	Katılmıyorum	40	13,3
	Kararsızım	48	16,0
	Katılıyorum	129	43,0
	Tamamen Katılıyorum	66	22,0
S5. Öğretmenlik, onun bunun kapisine boyun eğmekten başka bir şey değildir.	Hiç Katılmıyorum	105	35,0
	Katılmıyorum	108	36,0
	Kararsızım	42	14,0
	Katılıyorum	30	10,0
	Tamamen Katılıyorum	15	5,0

Tablo 4.2 (Devamı)

Sorular		f	%
S6. Ülkenin kalkınmasında en çok rolü olan meslek, öğretmenliktir	Hiç Katılmıyorum	11	3,7
	Katılmıyorum	28	9,3
	Kararsızım	40	13,3
	Katılıyorum	87	29,0
	Tamamen Katılıyorum	134	44,7
S7. Öğretmenlik mesleğini seçen bir insan aydın bir kişi olmak için sürekli olarak bilgisini ve kendisini geliştirir.	Hiç Katılmıyorum	3	1,0
	Katılmıyorum	10	3,3
	Kararsızım	22	7,3
	Katılıyorum	105	35,0
	Tamamen Katılıyorum	160	53,3
S8. Öğretmenlik bir sanattır, özel yetenek ister	Hiç Katılmıyorum	6	2,0
	Katılmıyorum	17	5,7
	Kararsızım	36	12,0
	Katılıyorum	117	39,0
	Tamamen Katılıyorum	124	41,3
S9. Öğretmenlik, hem bireylerin hem de toplumun kaderini elinde tutan üstün bir meslektir.	Hiç Katılmıyorum	8	2,7
	Katılmıyorum	8	2,7
	Kararsızım	26	8,7
	Katılıyorum	114	38,0
	Tamamen Katılıyorum	144	48,0
S10. Öğretmenlik mesleği insana üstün nitelikler kazandıran bir meslektir.	Hiç Katılmıyorum	13	4,3
	Katılmıyorum	24	8,0
	Kararsızım	47	15,7
	Katılıyorum	122	40,7
	Tamamen Katılıyorum	94	31,3
S11. Öğretmenlik monoton olan insanı belli kalıplara sokar.	Hiç Katılmıyorum	58	19,3
	Katılmıyorum	63	21,0
	Kararsızım	75	25,0
	Katılıyorum	72	24,0
	Tamamen Katılıyorum	32	10,7
S12. Öğretmenliğin zevkli yanlarından biri öğrencilerin başarısızlıklarını yüzlerine vurmaktır.	Hiç Katılmıyorum	215	71,7
	Katılmıyorum	53	17,7
	Kararsızım	13	4,3
	Katılıyorum	12	4,0
	Tamamen Katılıyorum	7	2,3

Tablo 4.2 (Devamı)

Sorular		f	%
S13. Öğretmenler olmasaydı, toplumumuz, bugünkü durumundan çok geri olurdu.	Hiç Katılmıyorum	13	4,3
	Katılmıyorum	17	5,7
	Kararsızım	35	11,7
	Katılıyorum	99	33,0
	Tamamen Katılıyorum	136	45,3
S14. Öğretmenliğin meslekler arasındaki sırası en alt basamaklardır.	Hiç Katılmıyorum	111	37,0
	Katılmıyorum	91	30,3
	Kararsızım	43	14,3
	Katılıyorum	29	9,7
	Tamamen Katılıyorum	26	8,7
S15. İyilik etme fırsatını bulabileceğimiz mesleklerin önde gelenlerinde biri de öğretmenliktir.	Hiç Katılmıyorum	14	4,7
	Katılmıyorum	12	4,0
	Kararsızım	21	7,0
	Katılıyorum	126	42,1
	Tamamen Katılıyorum	126	42,1
S16. Öğretmenlik zor ve sorumluluk isteyen bir meslektir.	Hiç Katılmıyorum	5	1,7
	Katılmıyorum	12	4,0
	Kararsızım	18	6,0
	Katılıyorum	117	39,0
	Tamamen Katılıyorum	148	49,3
S17. Öğretmenlik en başta seçilmesi gereken bir meslektir.	Hiç Katılmıyorum	18	6,0
	Katılmıyorum	50	16,7
	Kararsızım	115	38,3
	Katılıyorum	71	23,7
	Tamamen Katılıyorum	46	15,3
S18. Huzur ve mutluluğu öğretmenler bulur.	Hiç Katılmıyorum	21	7,0
	Katılmıyorum	70	23,3
	Kararsızım	120	40,0
	Katılıyorum	52	17,3
	Tamamen Katılıyorum	37	12,3
S19. İnsanlara değer verme imkanını sağlayan meslek öğretmenliktir.	Hiç Katılmıyorum	16	5,3
	Katılmıyorum	28	9,3
	Kararsızım	38	12,7
	Katılıyorum	144	48,0
	Tamamen Katılıyorum	74	24,7

Tablo 4.2 (Devamı)

Sorular		f	%
S20. Öğretmenlik, sevilecek bir meslek değildir.	Hiç Katılmıyorum	130	43,3
	Katılmıyorum	97	32,3
	Kararsızım	41	13,7
	Katılıyorum	18	6,0
	Tamamen Katılıyorum	14	4,7
S21. Çağdaş olmayı sağlayan meslekleri sıralasaydım öğretmenliği başa koyardım.	Hiç Katılmıyorum	14	4,7
	Katılmıyorum	23	7,7
	Kararsızım	63	21,0
	Katılıyorum	87	29,0
	Tamamen Katılıyorum	113	37,7
S22. Dost, yardım sever insanlar bulmak isterseniz, öğretmenlere başvurun.	Hiç Katılmıyorum	17	5,7
	Katılmıyorum	28	9,3
	Kararsızım	76	25,3
	Katılıyorum	95	31,7
	Tamamen Katılıyorum	84	28,0
S23. Öğretmenlikten başka ne iş olsa yaparım.	Hiç Katılmıyorum	117	39,0
	Katılmıyorum	88	29,3
	Kararsızım	46	15,3
	Katılıyorum	28	9,3
	Tamamen Katılıyorum	21	7,0
S24. Öğretmenlikte tarafsız olmak gerekir.	Hiç Katılmıyorum	9	3,0
	Katılmıyorum	14	4,7
	Kararsızım	20	6,7
	Katılıyorum	76	25,3
	Tamamen Katılıyorum	181	60,3
S25. Öğretmenlikte sözüne güven duyulması önemlidir.	Hiç Katılmıyorum	11	3,7
	Katılmıyorum	14	4,7
	Kararsızım	10	3,3
	Katılıyorum	81	27,0
	Tamamen Katılıyorum	184	61,3
S26. Öğretmenlik, hiçbir çekici yanı olmayan bir meslektir.	Hiç Katılmıyorum	148	49,3
	Katılmıyorum	96	32,0
	Kararsızım	23	7,7
	Katılıyorum	20	6,7
	Tamamen Katılıyorum	13	4,3

Tablo 4.2 (Devamı)

Sorular		f	%
S27. İnsan ancak mecbur olursa öğretmenlik mesleğini seçer.	Hiç Katılmıyorum	133	44,3
	Katılmıyorum	105	35,0
	Kararsızım	25	8,3
	Katılıyorum	21	7,0
	Tamamen Katılıyorum	16	5,3
S28. Öğretmenliğin, toplumda bir yeri ve değeri yoktur.	Hiç Katılmıyorum	145	48,3
	Katılmıyorum	93	31,0
	Kararsızım	23	7,7
	Katılıyorum	26	8,7
	Tamamen Katılıyorum	13	4,3
S29. Öğretmenlik insana endişeden başka bir şey vermeyecektir.	Hiç Katılmıyorum	128	42,7
	Katılmıyorum	112	37,3
	Kararsızım	28	9,3
	Katılıyorum	20	6,7
	Tamamen Katılıyorum	12	4,0
S30. Dünyaya tekrar dönülse yine öğretmenlik seçilebilir.	Hiç Katılmıyorum	27	9,0
	Katılmıyorum	34	11,3
	Kararsızım	80	26,7
	Katılıyorum	96	32,0
	Tamamen Katılıyorum	63	21,0
S31. Öğretmenlikten bıkmayanların pek de akıllı oldukları söylenemez.	Hiç Katılmıyorum	111	37,0
	Katılmıyorum	111	37,0
	Kararsızım	48	16,0
	Katılıyorum	21	7,0
	Tamamen Katılıyorum	9	3,0
S32. Öğretmenliğe çocukluğun bir parçası olmaktan öte yaşamda yer vermek gerekmez.	Hiç Katılmıyorum	89	29,7
	Katılmıyorum	105	35,0
	Kararsızım	69	23,0
	Katılıyorum	20	6,7
	Tamamen Katılıyorum	17	5,7
S33. Meslekler teraziye konulursa en ağır gelenlerden biri de öğretmenlik olur.	Hiç Katılmıyorum	16	5,3
	Katılmıyorum	30	10,0
	Kararsızım	52	17,3
	Katılıyorum	82	27,3
	Tamamen Katılıyorum	120	40,0

Tablo incelendiğinde öğretmen adaylarının :

“S1” maddesine % 9’u “Hiç Katılmıyorum”, % 16.3’ü “Katılmıyorum”, % 9.7’si “Kararsızım”, % 36.7’si “Katılıyorum” ve % 28.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 3,59 olup “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenlik mesleğinin sosyal itibarı en fazla olan mesleklerden biri olduğuna katılmıştır.

“S2” maddesine % 3’ü “Hiç Katılmıyorum”, % 5’i “Katılmıyorum”, % 10.3’ü “Kararsızım”, % 46.7’si “Katılıyorum” ve % 35’i “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 4,06 olup “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenliğin zevkli bir meslek olduğuna katılmıştır.

“S3” maddesine % 33.3’ü “Hiç Katılmıyorum”, % 40.3’ü “Katılmıyorum”, % 10’u “Kararsızım”, % 9’u “Katılıyorum” ve % 7.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 2,17 olup “Katılmıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenliğin çaresizlikten başka bir şey olmadığına katılmıyorum yanıtını vermiştir.

“S4” maddesine % 5.7’si “Hiç Katılmıyorum”, % 13.3’ü “Katılmıyorum”, % 16’sı “Kararsızım”, % 43’ü “Katılıyorum” ve % 22’si “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 3,62 olup “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenliğin sevilen ve beğenilen bir meslek olduğuna katılmıştır.

“S5” maddesine % 35’i “Hiç Katılmıyorum”, % 36’sı “Katılmıyorum”, % 14’ü “Kararsızım”, % 10’u “Katılıyorum” ve % 5’i “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 2,14 olup “Katılmıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenliğin onun bunun kapisine boyun eğmekten başka bir şey olmadığına katılmamıştır.

“S6” maddesine % 3.7’si “Hiç Katılmıyorum”, % 9.3’ü “Katılmıyorum”, % 13.3’ü “Kararsızım”, % 29’u “Katılıyorum” ve % 44.7’si “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 4,02 olup “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, ülkenin kalkınmasında en çok rolü olan mesleğin öğretmenlik olduğuna katılmıştır.

“S7” maddesine % 1’i “Hiç Katılmıyorum”, % 3.3’ü “Katılmıyorum”, % 7.3’ü “Kararsızım”, % 35’i “Katılıyorum” ve % 53.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 4,36 olup “Tamamen Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenlik mesleğini seçen bir insanın ayın bir kişi olmak için sürekli olarak bilgisini ve kendisini geliştirmesine tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir.

“S8” maddesine % 2’si “Hiç Katılmıyorum”, % 5.7’si “Katılmıyorum”, % 12’si “Kararsızım”, % 39’u “Katılıyorum” ve % 42.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 4,12 olup “Tamamen Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenlik mesleğinin bir sanat olduğuna ve yetenek istediğine tamamen katılmıştır.

“S9” maddesine % 2.7’si “Hiç Katılmıyorum”, % 2.7’si “Katılmıyorum”, % 8.7’si “Kararsızım”, % 38’i “Katılıyorum” ve % 48’i “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 4,26 olup “Tamamen Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenliğin hem bireylerin hem de toplumun kaderini elinde tutan üstün bir meslek olduğuna tamamen katılmıştır.

“S10” maddesine % 4.3’ü “Hiç Katılmıyorum”, % 8’i “Katılmıyorum”, % 15.7’si “Kararsızım”, % 40.7’si “Katılıyorum” ve % 31.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 3,87 olup “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenlik mesleğinin insana üstün nitelikler kazandıran bir meslek olduğuna katılmıştır.

“S11” maddesine % 19.3’ü “Hiç Katılmıyorum”, % 21’i “Katılmıyorum”, % 25’i “Kararsızım”, % 24’ü “Katılıyorum” ve % 10.7’si “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 2,86 olup “Kararsızım” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenliğin monoton olan insanı belli kalıplara soktuğu ifadesine kararsızım yanıtını vermiştir.

“S12” maddesine % 71.1’ü “Hiç Katılmıyorum”, % 17.7’si “Katılmıyorum”, % 4.3’ü “Kararsızım”, % 4’ü “Katılıyorum” ve % 2.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 1,48 olup “Katılmıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenliğin zevkli yanlarından birinin öğrencilerin başarısızlarını yüzlerine vurmak olduğu olduğuna katılmamıştır.

“S13” maddesine % 4.3’ü “Hiç Katılmıyorum”, % 5.7’si “Katılmıyorum”, % 11.7’si “Kararsızım”, % 33’ü “Katılıyorum” ve % 45.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 4,09 olup “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenler olmasaydı toplumumuz bugünkünden çok geride olurdu ifadesine katılıyorum yanıtını vermiştir.

“S14” maddesine % 37’si “Hiç Katılmıyorum”, % 30.3’ü “Katılmıyorum”, % 14.3’ü “Kararsızım”, % 9.7’si “Katılıyorum” ve % 8.7’si “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 2,23 olup “Katılmıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenliğin meslekler arasındaki sırası en alt basamaklarda olduğuna katılmamıştır.

“S15” maddesine % 4.7’si “Hiç Katılmıyorum”, % 4’ü “Katılmıyorum”, % 7’si “Kararsızım”, % 42.1’i “Katılıyorum” ve % 42.1’i “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 4,13 olup “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, iyilik etme fırsatını bulabileceğimiz mesleklerin önde gelenlerinden birinin öğretmenlik mesleği olduğuna katılmıştır.

“S16” maddesine % 1.7’si “Hiç Katılmıyorum”, % 4’ü “Katılmıyorum”, % 6’sı “Kararsızım”, % 39’u “Katılıyorum” ve % 49.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 4,30 olup “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenliğin zor ve sorumluluk isteyen bir meslek olduğuna katılmıştır.

“S17” maddesine % 6’sı “Hiç Katılmıyorum”, % 16.7’si “Katılmıyorum”, % 38.3’ü “Kararsızım”, % 23.7’si “Katılıyorum” ve % 15.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 3,26 olup “Kararsızım” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenliğin en başta seçilmesi gereken bir meslek olduğuna kararsızım yanıtını vermiştir.

“S18” maddesine % 7’si “Hiç Katılmıyorum”, % 23.3’ü “Katılmıyorum”, % 40’ı “Kararsızım”, % 17.3’ü “Katılıyorum” ve % 12.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 3,05 olup “Kararsızım” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, huzur ve mutluluğu öğretmenler bulur ifadesine kararsızım yanıtını vermiştir.

“S19” maddesine % 5.3’ü “Hiç Katılmıyorum”, % 9.3’ü “Katılmıyorum”, % 12.7’si “Kararsızım”, % 48’i “Katılıyorum” ve % 24.7’si “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 3,37 olup “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, insanlara değer verme imkanını sağlayan mesleğin öğretmenlik olduğuna katılmıştır.

“S20” maddesine % 43.3’ü “Hiç Katılmıyorum”, % 32.3’ü “Katılmıyorum”, % 13.7’si “Kararsızım”, % 6’sı “Katılıyorum” ve % 4.7’si “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 1,96 olup “Katılmıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenliğin sevilecek bir meslek olmadığına katılmamıştır.

“S21” maddesine % 4.7’si “Hiç Katılmıyorum”, % 7.7’ü “Katılmıyorum”, % 21’si “Kararsızım”, % 29’i “Katılıyorum” ve % 37.7’si “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 3,87 olup “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, çağdaş olmayı sağlayan meslekleri sıralasaydım öğretmenliği başa koyardım ifadesine katılıyorum yanıtını vermiştir.

“S22” maddesine % 5.7’si “Hiç Katılmıyorum”, % 9.3’ü “Katılmıyorum”, % 25.3’ü “Kararsızım”, % 31.7’si “Katılıyorum” ve % 28’i “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 3,67 olup “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, dost ve yardımsever insanlar bulmak isterseniz öğretmenlere başvurun ifadesine katılıyorum yanıtını vermiştir.

“S23” maddesine % 39’u “Hiç Katılmıyorum”, % 29.3’ü “Katılmıyorum”, % 15.3’ü “Kararsızım”, % 9.3’ü “Katılıyorum” ve % 7’si “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 2,16 olup “Katılmıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenlikten başka ne iş olsa yaparım ifadesine katılmıyorum yanıtını vermiştir.

“S24” maddesine % 3’ü “Hiç Katılmıyorum”, % 4.7’si “Katılmıyorum”, % 6.7’si “Kararsızım”, % 25.3’ü “Katılıyorum” ve % 60.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 4,35 olup “Tamamen Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenlikte tarafsız olunması gerektiğine tamamen katılmıştır.

“S25” maddesine % 3.7’si “Hiç Katılmıyorum”, % 4.7’si “Katılmıyorum”, % 3.3’ü “Kararsızım”, % 27’si “Katılıyorum” ve % 61.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 4,38 olup “Tamamen Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenlikte sözüne güven duyulması önemlidir ifadesine tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir.

“S26” maddesine % 49.3’ü “Hiç Katılmıyorum”, % 32’si “Katılmıyorum”, % 7.7’si “Kararsızım”, % 6.7’si “Katılıyorum” ve % 4.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 1,85 olup “Katılmıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmeliğin hiçbir çekici yanı olmayan bir meslek olduğuna katılmamıştır.

“S27” maddesine % 44.3’ü “Hiç Katılmıyorum”, % 35’i “Katılmıyorum”, % 8.3’ü “Kararsızım”, % 7’si “Katılıyorum” ve % 5.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 1,94 olup “Katılmıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, insan ancak mecbur kalırsa öğretmenlik mesleğini seçer ifadesine katılmamıştır.

“S28” maddesine % 48.3’ü “Hiç Katılmıyorum”, % 31’i “Katılmıyorum”, % 7.7’si “Kararsızım”, % 8.7’si “Katılıyorum” ve % 4.3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 1,90 olup “Katılmıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenliğin toplumda bir yeri ve değeri olmadığına katılmamıştır.

“S29” maddesine % 42.7’si “Hiç Katılmıyorum”, % 37.3’ü “Katılmıyorum”, % 9.3’ü “Kararsızım”, % 6.7’si “Katılıyorum” ve % 4’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 1,92 olup “Katılmıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmeliğin insana endişeden başka bir şey vermeyeceğine katılmamıştır.

“S30” maddesine % 9’u “Hiç Katılmıyorum”, % 11.3’ü “Katılmıyorum”, % 26.7’si “Kararsızım”, % 32’si “Katılıyorum” ve % 21’i “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 3,45 olup “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, dünyaya tekrar dönülse yine öğretmenlik seçilebilir ifadesine katılıyorum yanıtını vermiştir.

“S31” maddesine % 37’si “Hiç Katılmıyorum”, % 37’si “Katılmıyorum”, % 16’sı “Kararsızım”, % 7’si “Katılıyorum” ve % 3’ü “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 2,02 olup “Katılmıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenlikten bıkmayanların pek de akıllı oldukları söylenemez ifadesine katılmamıştır.

“S32” maddesine % 29.7’si “Hiç Katılmıyorum”, % 35’i “Katılmıyorum”, % 23’ü “Kararsızım”, % 6.7’si “Katılıyorum” ve % 5.7’si “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 2,24 olup “Katılmıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenliğe çocukluğun bir parçası olmaktan öte yaşamda yer vermek gerekmez ifadesine katılmamıştır.

“S33” maddesine % 5.3’ü “Hiç Katılmıyorum”, % 10’u “Katılmıyorum”, % 17.3’ü “Kararsızım”, % 27.3’ü “Katılıyorum” ve % 40’ı “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin genel ortalaması 3,87 olup “Tamamen Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, meslekler teraziye konulsa en ağır gelenlerden birinin de öğretmenlik olacağına tamamen katılmıştır.

Tablo 4.2’ye baktığımızda “S17” de “Öğretmenlik en başta seçilmesi gereken bir meslektir” ifadesine “kararsızım” yanıtını veren öğretmen adayı sayısının 115 olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretme adaylarının öğretmenlik mesleğini bu maddeye verilen cevaba göre severek ve isteyerek seçmedikleri sonucunu çıkarabiliriz.

Yine “S18” de “Huzur ve mutluluğu öğretmenler bulur” ifadesine “kararsızım” yanıtını veren öğretmen adayı sayısının 120 olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucu göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinde huzurlu ve mutlu olacaklarından emin olmadıklarını söyleyebiliriz.

4.3. Öğretmen Adaylarının Demografik Özelliklerine Göre Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özelliklerine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları açısından aralarında fark olup olmadığını anlamak amacıyla istatistiksel analizler uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.3’e verilmiştir.

Tablo 4.3.

Öğretmen Adaylarının Demografik Özelliklerine Göre Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları

		N	X	S.s	Test
Cinsiyet	Kız	125	4,04	,474	t=3,408 p=,001
	Erkek	175	3,83	,588	
Sınıf	1. sınıf	60	3,78	,649	F=1,630 P=,182
	2. sınıf	59	3,96	,497	
	3. sınıf	95	3,94	,506	
	4. sınıf	86	3,95	,562	
En son mezun olunan okul türü	Genel Lise	254	3,91	,573	KW=,773 P=,942
	Yabancı dil ağırlıklı lise (Süper lise)	11	3,95	,331	
	Meslek Lisesi	17	4,06	,474	
	Sosyal Bilimler Lisesi	2	3,94	,600	
	Anadolu öğretmen lisesi	11	3,94	,277	
	Güzel Sanatlar Lisesi	1	3,82	.	
Ailede öğretmenlik mesleğini yapan	Açık Lise	4	3,70	,809	F=2,737 P=,066
	Bulunmamaktadır	124	3,83	,596	
	Yakın Tanıdık (anne, baba, kardeş)	62	3,92	,529	
	Uzak tanıdık (Anne-baba, kardeş dışında)	114	4,00	,508	
Annenin eğitim durumu	İlkokul	175	3,95	,507	KW=7,273 P=,122
	Ortaokul	31	3,87	,557	
	Lise	24	3,94	,541	
	Üniversite	8	3,58	,707	
	Hiç öğrenim görmemiş	62	3,88	,653	
Babanın eğitim durumu	İlkokul	122	4,01	,526	KW=8,037 P=,090
	Ortaokul	64	3,82	,561	
	Lise	64	3,90	,563	
	Üniversite	30	3,89	,535	
	Hiç öğrenim görmemiş	20	3,72	,633	
Ailenin aylık geliri	Asgari ücret	79	3,88	,603	KW=5,295 P=,258
	Asgari ücret ile 1200 TL arasında	73	4,00	,454	
	1201-1800 TL arasında	72	4,02	,560	
	1801-3600 TL arasında	55	3,83	,525	
	3601 TL üstünde	21	3,64	,621	
Öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni	1-Öğretmenlik mesleğini çok seviyorum	207	4,08	,458	KW=52,411 P=,000 1>2,4
	2-Aile baskısıyla seçtim bu mesleği	21	3,37	,753	
	3-İş bulma imkanı fazla bir meslek	12	3,68	,528	
	4-Herhangi bir Üniversiteye Yerleşememe korkusu	56	3,60	,490	
	5-Diğer	4	3,20	,327	

Tablo 4.3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyetlerine, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine ve ailenin aylık gelir durumuna göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları açısından aralarındaki farklar istatistiksel olarak $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı iken sınıf düzeyine, en son mezun olunan okul türüne, ailede öğretmenlik mesleğini yapan kişiye, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumuna göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları açısından aralarındaki farklar istatistiksel olarak $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunduğu görülmektedir.

Bu bulgular, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyetlerine, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine ve ailenin aylık gelirine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları açısından aralarında fark olduğunu, sınıf düzeyine, en son mezun olunan okul türüne, ailede öğretmenlik mesleğini yapan kişiye, annenin eğitim durumuna, babanın eğitim durumuna göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

Tablo incelenmeye devam edildiğinde, kızların öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının aritmetik ortalaması 4.404 olup erkeklerin aritmetik ortalaması olan 3.83'den büyük olduğu görülmektedir. Sonuç olarak kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının daha iyi olduğu söylenebilir.

Öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinden hangileri arasında fark olduğunu anlamak amacıyla Dunnett T3 Post Hoc testi uygulanmıştır. Tabloda görüldüğü gibi, “Öğretmenlik mesleğini çok seviyorum” yanıtını veren öğretmen adaylarının “Aile baskısıyla seçtim bu mesleği” ve “Herhangi bir Üniversiteye Yerleşememe korkusu” yanıtlarını veren öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının daha iyi olduğu söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmen adaylarının mesleğe karşı olan tutumları meslek hayatında davranışlarına ve sınıf atmosferine yansarak öğrencilerin kişiliklerini geliştirmelerinde, öğrenci-öğretmen ilişkilerinin niteliğinde ve öğrenmenin etkili biçimde sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin tutumlarının olumlu yönde olması beklenmektedir. Öğretmenliğe karşı geliştirilen tutumun ise hizmet öncesinde hatta öğretmenlik eğitimine girerken belirlenmesi yararlı olacaktır. Öğretmenlik hizmetine girmeden önceki eğitimde öğretmen adaylarının tutumlarının olumlu yönde geliştirilmesi gereklidir. Özellikle öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan öğretmenlerin tutumlarının incelenmesinin ayrı bir önemi vardır. Çünkü bu öğretmenlerin tutumlarından etkilenen öğrenciler de meslek olarak öğretmenliği seçmiş olabilirler. Bu nedenle ülkemizde öğretmen tutumları konusunda yapılan ilk araştırma öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan öğretmenlerin tutumları üzerine olmuştur (Küçükahmet, 1976).

Tutumların eğitimde önemli olmasının sebebi, onun etkisini ortaya çıkarabilen davranışların önemli olmasıdır. Olumlu tutumlar sergilenerek işlenen bir derste öğrencilerin de öğretmenin sergilediği olumlu tutumlardan etkilenmesi o dersten başarılı olmalarını sağlar. Bu yüzden geleceğin eğitim kadrosunu oluşturacak olan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları önemlidir (Günayar ve Demir, 2004).

Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları kız öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Kız öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutum ortalamaları 4,04 iken, erkek öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutum ortalaması 3,83'tür. Bu bulgu Çapa ve Çil (2000) ile Gürbüzürk (2004)'ün çalışma sonuçlarıyla çelişmektedir. Her iki

çalışmada da öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı bulgusu elde edilmiştir.

2. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

3. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının en son mezun olunan lise türü değişkenine göre mesleğe yönelik tutumlarında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Çelenk (1988)'in yaptığı çalışmada ise öğretmen lisesi mezunu olan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları daha yüksek çıkmıştır. Yine Akkaya (2009)'nın “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler göre incelenmesi” adlı çalışmasında, öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türü ile meslek tutumu arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Deryan (2008)'in “Kimya Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları” isimli çalışmasında, öğretmen adaylarının en son mezun oldukları okul türü ile mesleğe yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

4. Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarının, ailede öğretmenlik mesleğini yapan birinin bulunup bulunmaması değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmamıştır. Bu bulgu Çelenk (1988)'in elde ettiği bulgular ile tutarlılık göstermektedir.

5. Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarının anne-baba eğitim düzeyi değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

6. Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarının ailenin aylık gelir değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Asgari ücret (X: 3,88), asgari ücret- 1200 TL arası (X: 4,00) ve 1201- 1800 TL arası (X: 4,02) gelire sahip olan ailelerin çocuklarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha yüksekken, 1801- 3600 TL arası (3,83) ve 3061- üzeri TL (3,64) gelire sahip olan ailelerin çocuklarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha düşüktür.

7. Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarının, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenine göre mesleğe yönelik tutumları “Öğretmenlik Mesleğini Çok Seviyorum” yanıtını veren öğretmen adaylarının, “Aile baskısıyla seçtim bu mesleği” ve “Herhangi bir üniversiteye yerleşememe korkusu” yanıtını veren öğretmen adaylarına göre daha

yüksek çıkmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarının mesleği seçme nedenlerinin öğretmenlik mesleğini çok seviyorum seçeneğinin olması, öğretmenlik mesleğinin sevilerek seçilen bir meslek olması açısından önemli bir gelişmedir. Çünkü öğretmenin adaylarının mesleğine karşı olan tutumları meslek hayatındaki davranışlarına ve sınıf atmosferine yansiyarak, öğrencilerin kişiliklerini geliştirmelerinde, öğrenci-öğretmen ilişkilerinin niteliğinde ve öğrenimin etkili biçimde sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Araştırma bulguları ışığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur

1. Araştırmada kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına oranla öğretmenlik mesleğine daha olumlu baktıkları görülmüştür. Bu durumda erkek öğretmen adaylarının mesleğe yönelik sahip olduğu olumsuz tutumunun kaynağı tespit edilerek tedbirler alınabilir,
2. Öğretmenlik hizmetine girmeden önceki eğitimde, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları olumlu yönde geliştirilebilir.
3. Eğitim fakültelerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları geliştirici etkinlik ve programlar hazırlayabilir.
4. Araştırmada asgari ücret-1800 TL aylık gelire sahip olan ailelerin çocuklarının mesleğe yönelik tutumları, 1800-3600 TL ve üzeri aylık gelire sahip olan ailelerin çocuklarının mesleğe yönelik tutumlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yüksek gelirli aile çocuklarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının düşük olmasının nedenleri yeni bir araştırma konusu edinilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıköz, K. (2005). *Öğrenme ve Etkili Öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Adıgüzel, İ. (2003). *Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Akkaya, N. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Göre İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 48-65.
- Aksoy, M.E. (1989). *Bilgisayar Kursundan Çıkan Öğretmenlerin, Bir Eğitim Aracı Olarak Bilgisayara İliştin Tutumları*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aksoy, M.E. (2010). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Sosyal Bilimler Araştırmalar Dergisi*, 2, 197-212.
- Akşar, P.ve Erden, M. (1986). *Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları*. Marmara Üniversitesi I. Ulusal Eğitim Kongresi İstanbul.
- Akyüz, Y. (1997). *Türk Eğitim Tarihi*. İstanbul: Kültür Üniversitesi Yayıncılık.
- Alım, M. ve Bekdemir, Ü. (2006). Coğrafya Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Sosyal Bilimler Araştırmalar Dergisi*, 2, 197-212.
- Atalay, C. (2005). *Öğretmen Liselerindeki Öğrencilerin Kişilik Özellikleri ve “Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ataünal, A. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş veya Nasıl İnsan*. Ankara: 20 Mayıs Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları.
- Barut, B. (2005). *Siyasal Reklamcılık Özelinde Siyasal Tutumların Oluşma Süreci*. www.firatuni.com.
- Başaran, İ.E. (2006). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Baysal, A.C. (1981). *Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar*. İstanbul: Yalkın Ofset.
- Bilen, B. (2002). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayınları.
- Binbaşıoğlu, C. (1983). *Genel Öğretim Bilgisi*. Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.
- Bontempo, B. T. & Digman, S. (1985). Entry level profile: student attitudes toward the Teaching Profession. *Paper presented at the annual meeting of the Annual Meeting of the American Educational Research Association. Chicago, March-April*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 258949).
- Book, C. L., & Freeman D. J. (1986). Differences in entry characteristics of elementary and secondary teacher candidates. *Journal of Teacher Education*, 37 (2), 47–51.
- Brown, M. M. (1992). Caribbean first-year teachers' reasons for choosing teaching as a career. *Journal of Education for Teaching*, 18 (2), 185-195.
- Bursalıoğlu, Z. (2002). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış* (12.baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Büyükkaragöz, S. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Konya: Mikro Yayıncılık.
- Can, N. (1998). *Öğretmen ve Yöneticinin Etkinliğinin Öğretimdeki Rolü*. İstanbul: Pegem Yayıncılık.
- Celep, C.ve Kıran, H. (2005). *Meslek Olarak Öğretmenlik*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Chivore, B.S.R. (1988). A review of factors that determine the attractiveness of teaching profession in Zimbabwe. *International Review of Education*, 34 (1), 59–77.
- Çakmak, M. (1999). İngiltere ve Türkiye'deki Deneyimli Sınıf Öğretmenlerinin İlköğretim Matematik Dersinde İzledikleri Öğretim Stratejileri ve Kullandıkları Öğretim Teknikleri Üzerinde Bir Araştırma. *Ankara MEGP Doktora Tez Bursiyerleri ve Tez Özetleri*. YÖK, s,69-73.
- Çapa, Y.ve Çil, N. (2000). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlilik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.

- Çelenk, S. (1988).*Eğitim Yüksek Okul Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çelikkaya, H. (1999).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Çeliköz, N.ve Çetin, F. (2004).Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 32, (162), 136-145.
- Çelikten, M. ve ŞANAL, M. (2005).Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 207-237.
- Çepni, S. (2007).*Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Celpler Matbaacılık.
- Çermik, H.B. ve Şahin, B. (2010).Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 201-212.
- Çetin, F. (2003)*Anadolu Öğretmen Lisesi ve Düz Lise Çıkışlı Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çimen, M. (1988).*Cinsiyet ve Bazı Sosyoekonomik Değişkenlerin, Lise Öğrencilerinin Mesleki İlgilerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara..
- Davran, E. (2006).*İlköğretim Kuramlarındaki Öğretmenlik Uygulamasının Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Yeterliliklerini Kazanmaları Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Deryakulu, D. (2008).*Bilişim Teknolojileri Öğretiminde Sosyolojik Değişkenler*. Ankara: Akademi Yayınları.

- Deryan, A., Özman, E., Altuk, G.Y. ve Mücazimoğlu, İ.E. (2008). Kimya Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 113-117.
- Doğan, T. (2003). *Öğretmen ve Eğitim Yöneticilerine Rehber*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Duman, T. (1991). *Türkiye’de Orta Öğretime Öğretmen Yetiştirme*. Ankara: MEB Yayınları.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayıncılık.
- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Ergün, M. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Eskicumalı, A. ve Özden, Y. (2002). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Freidus, H. (1992). *Men in a woman’s world: a study of male second career teachers in elementary schools*. The annual meeting of the American Educational Research Association’da sunulmuş bildiri, San Francisco, CA, U.S.
- Güdek, B. (2007). *Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 1.ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutumların Öğrenciye Ait Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gülecen, S. (2008). Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (1), 39-157.
- Günayar, Ş. H. ve Demir, İ. (2004). *Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gürbüztürk, O. ve Genç, S.Z. (2004). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 7.
- Güven, S. (2001). Sınıf Öğretmenlerinin Okul-Veli İlişkilerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri ve Beklentileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 70, 31-37.

- Güz, H. (1998). *Reklamlarda İkna Stratejileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hacıoğlu, F.ve Alkan, C. (1997).*Öğretmenlik Uygulamaları Öğretim Teknolojisi*. Ankara: Alkım Yayıncılık.
- Hacıoğlu, F.ve Alkan, C. (1995). *Öğretmenlik Uygulamaları, Öğretim Teknolojisi*. İstanbul: Alkım Yayıncılık.
- Hacıömeroğlu, T. (2010). Fen Bilgisi Öğretmenliği, Ortaöğretim ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 77-90.
- Hesapçıoğlu, M. (2005). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Konya: Eğitim Kitapevi Yayıncılık.
- [http:// yayim.meb.gov.tr/dergiler/150/guven.htm](http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/150/guven.htm).
- İlter, İ. (2009).*Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- İnceoğlu, M. (1993).*Tutum, Algı, İletişim*. Ankara: Verso Yayıncılık
- İnceoğlu, M. (2004).*Tutum, Algı, İletişim*. Ankara: Elip Kitapevi.
- İnceoğlu, M. (2010).*Tutum, Algı, İletişim*. (5.basım), İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). *Yeni İnsan ve İnsanlar*.İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1988).*Günümüzde İnsan ve İnsanlar*. (2.basım).İstanbul: Evrim Yayınları
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999).*Günümüzde İnsan ve İnsanlar*. (2.basım).İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kaptan, S. (1998).*Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara. Tekışık web ofset.
- Karasar, N. (1986). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Bilim Kitap Kırtasiye,
- Kavas, A., Katrinli, A., Odabaş, Y. (1995). *Tüketici Davranışları*. (3. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Kavcar, C. (1999). Nitelikli Öğretmen Sorunu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 1-13.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet Döneminde Dal Öğretmeni Yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 35 (1), 21- 35.
- Keskinkılıç, K. (2005).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Kılıç, D. (2003).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Erzurum: Aktif Yayınları.
- Koçer, H.A. (1991). *Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi*. İstanbul: MEB Yayınları
- Küçükahmet, L. (2002).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Nobel Yayınları
- Küçükahmet, L., Külahoğlu, Ö.Ş., Çalık, T., Öksüzoğlu, A.F., Korkmaz, A., Topses, G. (2003).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Küçükahmet, L. (1976).*Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretmenlerin Tutumları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fakültesi Yayınları.
- Kyriacou, C., Hultgren, A. & Stephens, P. (1999). Student teachers’ motivation to become a secondary school teacher in England and Norway. *Teacher Development*, 3 (3), 373-381.
- Meb, www.ekyerlestirme.com/haberlerveduyurular/3133-ogretmenlik-mesleginin-tarihcesi.html
- Meb. 1739 Sayılı Temel Kanun 43. Maddesi.
- Oğuzkan, F. (1998).*Öğretmenliğin Üç Yönü*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Oral, B. (2007).*Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları*. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (1), 113-128.
- Özdemir, Ç.ve Ergün, M. (2004).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Asil Yayıncılık.
- Özdemir, S., Yalın, H.İ. (2004).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Özkan, Ş. ve İnceoğlu, Y. (1997). *İletişimde Etkileme Süreci*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Pehlivan, K.B. (2004). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ve Okul Tutumları Arasındaki İlişki. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14, 292-310.

- Salı, J.B. (2006).*Tutumların Öğretimi, İçerik Türlerine Dayalı Öğretim*. Editör: Şimşek, A. Ankara: Nobel Yayınları.
- Saraç, C. (2002). *Türk Dili ve Edebiyatı Türkçe Öğretmen Adaylarının Yeterlilikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Sarı, H. (2008).*Gençlerin Siyasi Tercih Oluşturmalarında Parti Gençlik Kollarının Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Semerci, Ç. (2004).Türkiye’de Öğretmelik Tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1), 137-146.
- Senemoğlu, N. (2001).*Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmen Yeterlilikleri, Eğitimde Yansımalar*. Ankara: Hüseyin Hüsnü Tek Işık Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı Yayınları.
- Smith, I. M. (1973).Changes in students’attitudes to teaching. *Higher Education*, 2 (3), 361-376.
- Sönmez, V. (2004).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şişman, M. (1999).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Şişman, M. (2000).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Tavşancıl, E. (2005).*Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tekışık, H. (1986).*Türkiye’de Öğretmenlik Mesleği ve Sorunları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Temizkan, M. (2008).Türkçe Öğretmeni Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 45-64.
- Tezcan, M. (1992).*Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Zirve Ofset
- Thom, D. J. (1992). Teacher trainees’attitudes toward the teaching career. *The Canadian School Executive*, November, 28-31.

Üstün, E., Erkan, S. ,Akman, B. (2002).Türkiye’de Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 66-73.

www.blog.milliyet.com.tr/ogretmenlik-mesleginin-toplumsal-gelecegi-acisindan-onemi.tr

www.ogretmenlik-mesleginin-tarihcesi.html

Yalın, İ.ve Özdemir, S. (1998).*Her Yönüyle Öğretmenlik*. Ankara: Nobel Yayınları.

Yetim, A. (2004).Öğretmenlik Mesleği ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Sosyal Görevleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 222-234.

Yong, B. C. (1995). Teacher trainees’ motives for entering into a teacher career in Brunei Darussalam. *Teaching and Teacher Education*,11, 275–280.

EKLER

EK 1. Tutum Ölçeği

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1. Öğretmenlik, sosyal itibarı en fazla olan mesleklerden biridir.					
2. Öğretmenlik zevkli bir meslektir.					
3. Bunca meslek dururken öğretmenliği seçmek çaresizlikten başka bir şey değildir.					
4. Öğretmenlik, sevilen, beğenilen bir meslektir.					
5. Öğretmenlik, onun bunun kapisine boyun eğmekten başka bir şey değildir.					
6. Ülkenin kalkınmasında en çok rolü olan meslek, öğretmenliktir.					
7. Öğretmenlik mesleğini seçen bir insan aydın bir kişi olmak için sürekli olarak bilgisini ve kendisini geliştirir.					
8. Öğretmenlik bir sanattır, özel yetenek ister.					
9. Öğretmenlik, hem bireylerin hem de toplumun kaderini elinde tutan üstün bir meslektir.					
10. Öğretmenlik mesleği insana üstün nitelikler kazandıran bir meslektir.					
11. Öğretmenlik monoton olan insanı belli kalıplara sokar.					
12. Öğretmenliğin zevkli yanlarından biri öğrencilerin başarısızlıklarını yüzlerine vurmaktır.					
13. Öğretmenler olmasaydı, toplumumuz, bugünkü durumundan çok geri olurdu.					
14. Öğretmenliğin meslekler arasındaki sırası en alt basamaklardır.					
15. İyilik etme fırsatını bulabileceğimiz mesleklerin önde gelenlerinde biri de öğretmenliktir.					
16. Öğretmenlik zor ve sorumluluk isteyen bir meslektir.					
17. Öğretmenlik en başta seçilmesi gereken bir meslektir.					
18. Huzur ve mutluluğu öğretmenler bulur.					
19. İnsanlara değer verme imkânını sağlayan meslek öğretmenliktir.					
20. Öğretmenlik, sevicecek bir meslek değildir.					
21. Çağdaş olmayı sağlayan meslekleri sıralasaydım öğretmenliği başa koyardım.					

22. Dost, yardım sever insanlar bulmak isterseniz, öğretmenlere başvurun.					
23. Öğretmenlikten başka ne iş olsa yaparım.					
24. Öğretmenlikte tarafsız olmak gerekir.					
25. Öğretmenlikte sözüne güven duyulması önemlidir.					
26. Öğretmenlik, hiçbir çekici yanı olmayan bir meslektir.					
27. İnsan ancak mecbur olursa öğretmenlik mesleğini seçer.					
28. Öğretmenliğin, toplumda bir yeri ve değeri yoktur.					
29. Öğretmenlik insana endişeden başka bir şey vermeyecektir.					
30. Dünyaya tekrar dönülse yine öğretmenlik seçilebilir.					
31. Öğretmenlikten bıkmayanların pek de akıllı oldukları söylenemez.					
32. Öğretmenliğe çocukluğun bir parçası olmaktan öte yaşamda yer vermek gerekmez.					
33. Meslekler teraziye konulursa en ağır gelenlerden biri de öğretmenlik olur.					

EK 2. Kişisel Bilgi Formu

Sevgili Öğretmen Adayları. Bu ölçek Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla düzenlenmiştir. Ölçekteki maddeleri dikkatli bir şekilde okuduktan sonra tutumunuzu yansıtan ifadeyi işaretleyiniz. Ölçekle elde edilecek veriler gizli tutulacak ve bilimsel amaçların dışında kullanılmayacaktır. Katılımlarınız için teşekkürler.

Öğrenci Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Zekerya AKKUŞ

Yüksek Lisans Öğrencisi

Sinan AKDAĞ

1. Cinsiyetiniz

() Kız () Erkek

2. Sınıfınız

() 1. Sınıf () 2. Sınıf () 3. Sınıf () 4. Sınıf

3. En Son Mezun Olduğunuz Okul Türü

() Genel Lise () Anadolu öğretmen lisesi
 () Yabancı dil ağırlıklı lise (Süper lise) () Fen Lisesi
 () Meslek Lisesi () Güzel Sanatlar Lisesi
 () Sosyal Bilimler Lisesi Diğer.....

4. Ailenizde Öğretmenlik Mesleğini Yapan Bireyler Bulunuyor mu?

() Bulunmamaktadır () Yakın Tanıdık (anne, baba, kardeş)
 () Uzak tanıdık (Anne-baba, kardeş dışında)

5. Anne- Babanızın Öğrenim Durumu

	<u>Anne</u>	<u>Baba</u>
İlkokul	()	()
Ortaokul	()	()
Lise	()	()
Üniversite	()	()
Hiç Öğrenim Görmemiş	()	()

6. Ailenizin Aylık Gelir Düzeyi

() Asgari ücret () Asgari ücret ile 1200 TL arasında
 () 1201-1800 TL arasında () 1801-3600 TL arasında () 3601 TL üstünde

7. Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Sebebiniz

() Öğretmenlik mesleğini çok seviyorum
 () Aile baskısıyla seçtim bu mesleği
 () İş bulma imkanı fazla bir meslek
 () Herhangi bir Üniversiteye Yerleşememe korkusu
 () Diğer

ÖZGEÇMİŞ

Sinan AKDAĞ, 1987 yılında Erzurum’da doğdu. İlk ve Orta öğrenimini Erzurum’da tamamladı. 2010 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalından mezun oldu. 2010-2011 eğitim öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Anabilim Dalında Tezli Yüksek Lisansa başladı.